

Retriever

Innvandring og
integrering i
norske medier
2017

En medieanalyse utført
på oppdrag fra IMDi

Innledning og begrepsavklaring	3
Sentrale funn i den kvalitative analysen	4
Innvandring og integrering i norske medier	5
Hvem kommer til orde?	7
Temaer i omtalen av innvandring og integrering	10
Roller i mediebildet	14
Faktaopplysninger om innvandreres bakgrunn og status	16
Problem eller ressurs?	19
Politisk debattstoff	22
Journalistisk sjanger	23
Forskjeller i dekingen på nett og papir	25
Oppsummering av den kvalitative analysen	27
Utvikling i begrepsbruk – kvantitativ analyse	28
Analyse av innvandringsrelaterte begreper i norske medier	29
Oppsummering av den kvantitative analysen	36
Kildegrunnlag og metode	37
Vedlegg	38

Analysen utført på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

Retriever er Nordens ledende leverandør av nyhetsovervåking, verktøy for redaksjonell research og medieanalyse. Selskapet er heleid av NTB og svenske TT.

Innledning og begrepsavklaringer

Denne medieanalysen tar for seg omtalen av innvandrere, asylsøkere, flyktninger og personer med minoritetsbakgrunn i et utvalg norske medier. Analysen inkluderer omtale av innvandrings- og integreringsrelatert tematikk, og beskriver i hvilken grad personer med minoritetsbakgrunn kommer til orde i mediebildet.

Analysen består av én kvalitativ og én kvantitativ del. Den kvalitative delen konsentrerer seg om mediebildet i 2017. Vi vil også sammenligne funn fra tre tidligere analyser av samme type som Retriever utarbeidet i 2009, 2011 og 2014. Sammenligningen avdekker eventuelle endringer i deknningen av dette temaet over tid. Den kvantitative delen gir et overblikk over hvordan ulike begreper omkring innvandring har blitt omtalt i år 2000, 2008 og 2017. Her ser vi spesielt på hvordan konteksten rundt de ulike begrepene endrer seg, ved å lete etter sammenhenger mellom ulike begreper og temaer som knyttes opp mot innvandringsrelatert tematikk.

Utvalget som ligger til grunn for den kvalitative delen av analysen består av syv papiraviser (VG, Aftenposten, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen, Stavanger Aftenblad og Bergens Tidende) og seks nettaviser (Aftenposten.no, Db.no, Nettavisen, NRK.no, VG Nett og Dn.no). Retriever har brukt modellen «nyhetsuke» for å velge ut et representativt utvalg artikler til den kvalitative delen av analysen. Se side 36 for en nærmere beskrivelse av kildegrunnlag og metode. I den kvantitative delen er det søkt i alle Retrievers redaksjonelle kilder som er tilgjengelige i vårt arkiv i årene 2000, 2008 og 2017.

Begrepsavklaringer

Gjennom hele denne medieanalysen benyttes ordene «innvandrere» og «innvandrerbakgrunn», og en tidlig begrepsavklaring er påkrevd ettersom dette er begreper det har vært og er mye diskusjon rundt. Når vi i denne analysen bruker de to begrepene, er det SSBs definisjon av «innvandrerbefolkningen» som ligger til grunn: «Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre».

I den kvalitative delen av analysen er imidlertid også Retrievers forståelse av ordet av betydning. I denne delen har vi gjennomgått et stort antall artikler i norsk presse og plukket ut de artiklene som omhandler innvandring og/eller integrering, samt artikler der personene som intervjues eller omtales er innvandrere.

I dette arbeidet har vi langt på vei tatt utgangspunkt i definisjonen av «innvandrerbefolkningen», som beskrevet ovenfor. Samme definisjon ligger også til grunn i tidligere medieanalyser om samme tema. Unntaket fra definisjonen er at vi ikke har inkludert personer fra andre land i Norden. Dette er gjort fordi hensikten med denne analysen har vært å belyse hvordan innvandrere fra land utenfor Norden blir framstilt i norske medier. Dette avviker altså noe fra SSBs standarddefinisjon, men er gjort for å fokusere på problemstillingene oppdragsgiver har ønsket at vi skulle berøre. Vi velger å skrive «innvandrere» videre i denne analysen, selv om det altså kun er innvandrere fra andre steder enn Norden det er snakk om.

Videre må det presiseres at det i enkelte tilfeller har vært vanskelig å avklare den aktuelle personens bakgrunn. I slike tilfeller er artikkelen vurdert ut fra om det er nærliggende å tro at en gjennomsnittlig leser oppfatter vedkommende som utenlandsk eller av utenlandsk opprinnelse. Dette er selvsagt ikke en uproblematisk framgangsmåte. Det er for eksempel ikke mulig for Retriever å vite om en person egentlig er innvandrere, men har byttet til et norsk navn, eller om en person med et utenlandsk navn kun er gift med en innvandrere – med mindre det er eksplisitt nevnt i teksten. Det er også i en del tilfeller umulig å vite om en person er andre-, eller tredjegerasjons innvandrere, noe som har betydning utfra SSBs definisjon. I tillegg er det slik at mediene selv bruker ord som innvandrere, flyktning og lignende begreper litt om hverandre, enten fordi ulike redaksjoner benytter ulike definisjoner eller fordi de ikke er ordbrukt sin bevisst.

Denne medieanalysen søker å gi et bilde av hvordan innvandrere fra andre steder enn Norden framstilles i norske medier, og da anser vi framgangsmåten og definisjonen som er beskrevet her, som den mest hensiktsmessige tilnærmingen. At visse personer kanskje framstilles eller framstår som innvandrere i mediene uten å være det, er altså en del av bildet.

Sentrale funn i den kvalitative analysen

- I likhet med funn fra Retrievers undersøkelser i 2009, 2011 og 2014 kommer personer med innvandrerbakgrunn til orde i to prosent av artiklene i datamaterialet i 2017. Mens innvandrerandelen i befolkningen stiger, er representasjonen i mediene altså konstant. I praksis betyr dette at innvandrerne er blitt stadig mer underrepresentert.
- Personer med innvandrerbakgrunn er kilde i ett av seks medieoppslag om innvandringsrelaterte temaer i 2017. Dette er en betydelig nedgang sammenlignet med 2014.
- Den innvandringsrelaterte omtalen i 2017 skiller seg fra 2011 og 2014 ved et betydelig større fokus på asylsøkere og flyktninger. En større del av omtalen dreier seg også om generell innvandringsdebatt. Omtale som knytter innvandrere til kriminalitet har gått ned sammenlignet med tidligere.
- Andelen meningsbærende stoff (leserinlegg og leder- og kommentarartikler) om innvandringsrelatert tematikk har økt både i papir- og nettmediene.
- Sammenlignet med 2014 har andelen artikler med problemperspektiv økt, mens andelen artikler med ressursperspektiv har gått ned. Det er imidlertid store variasjoner i hvilke av de overnevnte perspektivene som er mest fremtredende hos de tretten kildene som utgjør datamaterialet for denne analysen.
- I 2017 er asylsøkere og asylpolitikk temaet som oftest går igjen i artiklene med problemperspektiv. Problemperspektivet er ofte definert ut ifra ulike politiske ståsted.

Innvandring og integrering i norske medier

I de neste kapitlene av medieanalysen er det gjort et dypdykk i en del av det norske mediebildet i 2017 for å se på hvordan, og i hvilken grad, innvandrere og integrering blir omtalt. I denne kvalitative delen består kildegrunnet av syv papiraviser (VG, Aftenposten, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen, Stavanger Aftenblad og Bergens Tidende) og seks nettaviser (Aftenposten.no, Nettavisen, NRK.no, VG Nett, Db.no og Dn.no). Av det totale antall artikler er 46 prosent i papiraviser og 54 prosent i nettaviser.

Tolv utgaver av hver avis er analysert i perioden 02.01.2017 – 23.12.2017. Retriever har brukt modellen «nyhetsuke» for å velge ut et representativt utvalg artikler. Denne metoden ble presentert av Sigurd Allern i boka *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser* (2001, IJ-forlaget).

Analysen av mediebildet i 2017 har tatt utgangspunkt i et datamateriale på 11.988 artikler, hvorav 954 artikler er vurdert som relevante (åtte prosent). Denne delen av analysen er strukturert slik at den første delen tar for seg omtalen i de 13 kildene på nett og papir samlet, for deretter å se nærmere på forskjellen i deknningen av innvandring og integrering i nett- og papirmediene.

Videre i analysen opererer vi også med ulike utvalg for å belyse utvalgte trender og funn. Når vi for eksempel ser på hvilken «rolle» personer med innvandrerbakgrunn har i medieomtalen, tar vi utgangspunkt i alle artikler i datamaterialet som handler om en konkret person med innvandrerbakgrunn. Bemerkelsen «N =>» beskriver antall artikler som ligger til grunn for de ulike diagrammene.

Det som er regnet som relevante artikler, er alle artikler innenfor temaer om innvandring og integrering, samt artikler som omtaler folk som kommer fra andre land enn Norden. Artikler der ord som innvandrer, asylsøker, flyktning, utlending osv. er nevnt, er regnet som relevante. I tillegg er artikler relevante når personene som intervjues eller omtales har et ikke-nordisk navn.

I tilfeller der det kan være vanskelig å avklare om en person/kilde har bakgrunn fra et ikke-nordisk land, er artikkelen vurdert ut fra om det er nærliggende å tro at en gjennomsnittlig leser oppfatter vedkommende som utenlandsk eller av utenlandsk opprinnelse. Omtale av folk fra andre land som ikke er eller har vært bosatt i Norge, for eksempel utenlandske politikere eller idrettsutøvere, er ikke relevant.

Innvandring og integrering i norske medier – tidligere funn

Retriever har utarbeidet lignende medieanalyser i 2009, 2011 og 2014. I 2009 og 2014 ble analysen utarbeidet på oppdrag fra IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet), mens BLD (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet) var oppdragsgiver for analysen som ble utarbeidet i 2011. Kildegrunnlaget for de ulike analysene varierer noe, ut ifra hva som har blitt ansett som hensiktsmessig og relevant i de ulike periodene. I 2009, 2011 og 2014 besto kildegrunnlaget av de samme åtte papiravisene (VG, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen, Nordlys og Stavanger Aftenblad). Kildegrunnlaget for denne analysen består av de samme papiravisene, med unntak av Nordlys. I 2009 ble ingen nettaviser analysert, mens to nettaviser inngikk i kildegrunnlaget i 2011 (VG Nett og Bt.no). I 2014 inngikk åtte nettaviser i kildegrunnlaget (Aftenposten.no, Bt.no, Dagsavisen.no, Finnmarkdagblad.no, F-b.no, Nettavisen, NRK.no og VG Nett). I 2017 er seks nettaviser inkludert i kildegrunnlaget (Aftenposten.no, Nettavisen, NRK.no, VG Nett, Db.no og Dn.no).

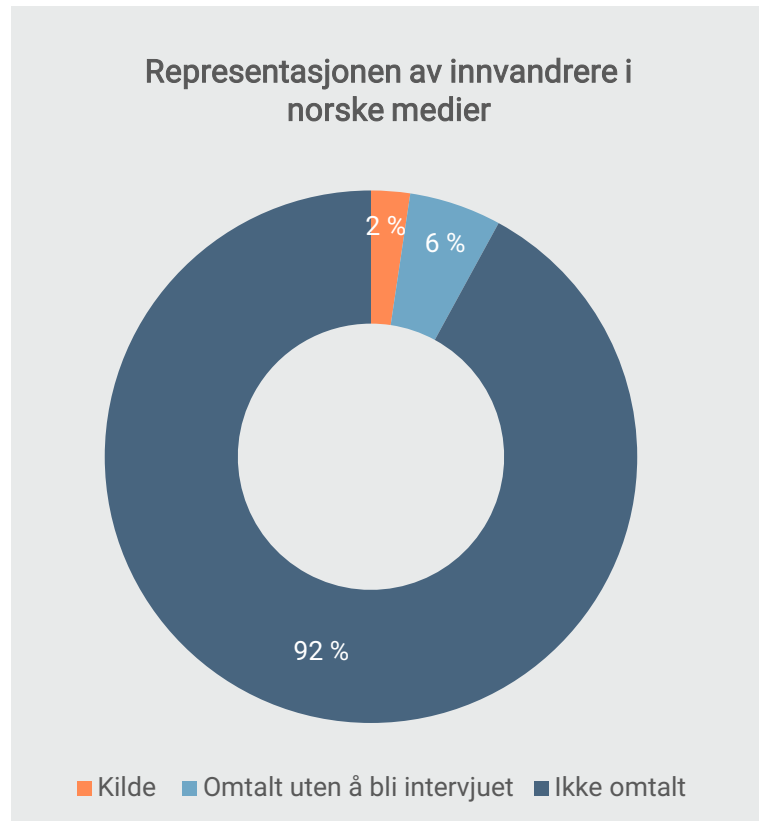
Analysedesignet i de fire rapportene er det samme. Til tross for at de samme kildene ikke er inkludert i alle de fire periodene, er det vurdert dit hen at det er formålstjenlig å sammenligne funnene i de ulike analyseperiodene. En slik sammenligning gjør det mulig å belyse de store linjene i deknningen av innvandring og integrering de siste ni årene.

Hovedvekten i sammenligningen av funnene vil bli lagt på medieanalysen Retriever utarbeidet for IMDi i 2014. I kolonnen til høyre er de viktigste funnene fra denne analysen gjengitt.

Sentrale funn fra medieanalysen Retriever utarbeidet for IMDi i 2014:

- I likhet med i Retrievers undersøkelser i 2009 og 2011, kommer personer med innvandrerbakgrunn til orde i to prosent av artiklene i datamaterialet i 2014. Mens innvandrerandelen i befolkningen stiger, er representasjonen i mediene altså konstant. I praksis betyr dette at innvandrerne er blitt stadig mer underrepresentert.
- Når personer med innvandrerbakgrunn intervjues, opplyses det om personens etniske bakgrunn i én av fire artikler. Sammenlignet med funn fra 2009 og 2011 er det en økende tendens til at intervjuobjekter med innvandrerbakgrunn uttaler seg uten at det blir gitt opplysninger om vedkommendes bakgrunn.
- Hvis innvandrere omtales ut fra et problemperspektiv, blir det dobbelt så ofte oppgitt hvilket land personen opprinnelig kommer fra, som når artikkelen har et ressursperspektiv.
- Personer med innvandrerbakgrunn står som avsendere av ett av fire debattinnlegg som tar for seg innvandringsrelaterte temaer i perioden. De fleste av disse debattinnleggene dreier seg om religion.
- Ulike saker knyttet til radikal islam har preget medieomtalen av innvandring og innvandrere i 2014. Ett av tre medieoppslag innenfor det meningsbærende stoffet (lederartikler og debattstoff), dreier seg om religion.

Diagrammet viser hvor stor del av medieomtalen som inneholder uttalelser fra personer med innvandrerbakgrunn. Diagrammet tar utgangspunkt i det totale antallet artikler som ble publisert i de analyserte mediene i analyseperioden (11 988 artikler). Personer med innvandrerbakgrunn ble brukt som kilde eller intervjuobjekt i to prosent av medieoppslagene, og ble omtalt uten å komme til orde i seks prosent av medieoppslagene. N= 11 988).

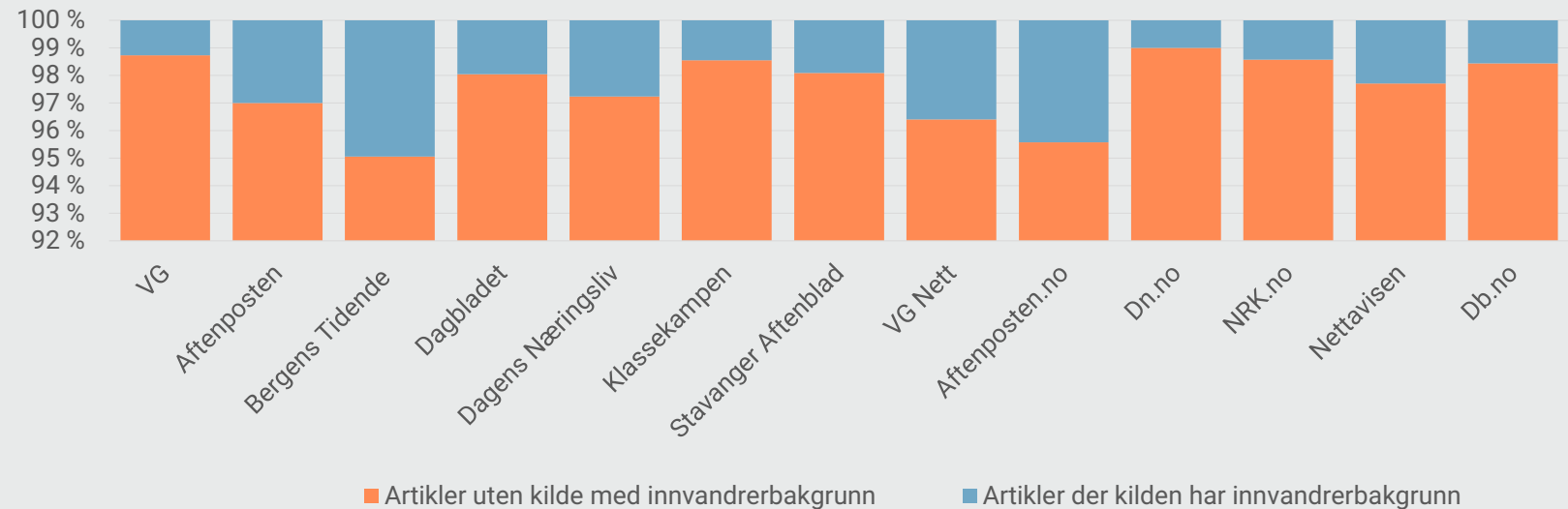
- Personer med innvandrerbakgrunn ble brukt som kilde eller intervjuobjekt i to prosent av artiklene i det samlede datamaterialet som består av 11.988 artikler.
- Papiraviser og nettaviser bruker like ofte personer med innvandrerbakgrunn som kilder eller intervjuobjekter. Her ser vi en endring fra dekningen i 2011 og 2014, hvor personer med innvandrerbakgrunn oftere kom til orde i nettmedier, sammenlignet med papirmedier.
- Artikler som handler om innvandringsrelaterte temaer, eller omhandler personer med innvandrerbakgrunn uten at innvandrere er brukt som kilde, utgjør seks prosent av omtalen. Dette gjelder for eksempel artikler om ulike politiske sakskomplekser, der en politiker med innvandrerbakgrunn kun nevnes, uten at vedkommende uttaler seg.

Innvandrere slipper stadig sjeldnere til som kilder i norske medier

Norske avisers bruk av innvandrere som kilder

- Det skiller i underkant av 4 prosentpoeng mellom avisen som har flest kilder med innvandrerbakgrunn og avisen som har færrest kilder.
- Bergens Tidende har høyest andel kilder med innvandrerbakgrunn, mens Dn.no har lavest.
- Blant kildene med lavest andel kilder med minoritetsbakgrunn finner vi også VG og NRK.no. I 2014 hadde NRK.no den laveste andelen kilder med innvandrerbakgrunn, og det er kun 0,1 prosentpoeng som skiller kildeandelen i 2014 og 2017.
- Aftenposten.no har flest artikler med innvandrere som kilde målt i absolutte tall. Dette var også tilfelle i 2014.
- Sammenlignet med tidligere perioder (2009, 2011 og 2014) ser vi en endring i de ulike avisenes bruk av kilder. I 2009 og 2011 var Klassekampen kilden med høyest andel kilder med innvandrerbakgrunn (omkring 3,5 prosent). Andelen falt til 2 prosent i 2014, og faller ytterligere til 1,5 prosent i 2017. Den aller største nedgangen i kilder med minoritetsbakgrunn fra 2014 til 2017 finner vi imidlertid hos Nettavisen. Her har det vært en nedgang på drøyt én prosent. Avisen med den høyeste andelen kilder med innvandrerbakgrunn i 2017, Bergens Tidende, er også avisen som har størst økning i kildebruk fra 2014 (2,1 prosentpoeng).

Andel artikler med innvandrere som kilde i 2017

Diagrammet viser prosentandelen kilder med innvandrerbakgrunn i de 13 kildene som inngår i kildegrunnlaget for analysen. Diagrammet tar utgangspunkt i alle publiserte artikler i de ulike kildene.

N=11 988

Innvandrere blir stadig dårligere representert i norske medier

Kilde i to prosent, men utgjør 16,8 prosent av den norske befolkningen

I 2014 var en av hovedkonklusjonene i Retrievers analyse at innvandrere blir stadig dårligere representert i norske avisspalter. Konklusjonen bygger på at innvandrerandelen i befolkningen stiger år for år, mens representasjonen i mediene er konstant. I perioden fra 2009 til 2017 har andelen personer med innvandrerbakgrunn i Norge økt fra 10,6 til 16,8 prosent, viser tall fra SSB. Samtidig som innvandrerbefolkningen i Norge øker, finner Retriever at personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde i to prosent av medieomtalen i 2009, 2011, 2014 og 2017. I praksis betyr dette at innvandrerbefolkningen er blitt stadig mer underrepresentert i norske medier.

Omtalt uten å komme til orde

Personer med innvandrerbakgrunn blir kun omtalt, uten å opptre som kilde eller intervjuobjekt, i underkant av seks prosent av alle artiklene i det analyserte materialet i 2017. Også denne andelen samsvarer med funn fra 2011 og 2014, som viste at personer med innvandrerbakgrunn ble omtalt, uten å komme til orde, i drøyt fem prosent av omtalen i noen av de mest toneangivende mediene i Norge. Det er en viktig presisering at det ikke alltid er naturlig at alle personer som nevnes i avisspaltene blir intervjuet. I flere tilfeller er det helt naturlig å referere til personer uten at de uttaler seg. At andelen slik omtale står på stedet hvil, parallelt med at innvandrerbefolkningen i Norge øker, tyder imidlertid på at innvandrere er vesentlig dårligere representert

i norske medier enn de er i den norske befolkningen. Videre kan dette også indikere at avisene ikke oppsøker innvandrere som kilder i økende grad.

Uttaler seg sjeldnere om innvandringsrelaterte tema

I forlengelsen av å se på i hvilken grad innvandrere kommer til orde i mediene, er det også nærliggende å undersøke i hvilken grad de får påvirke omtalen av spørsmål som angår innvandringsrelaterte spørsmål, som for eksempel integrering og religion. I 2011 ble personer med innvandrerbakgrunn brukt som kilde eller intervjuobjekt i én av fem artikler om innvandringsrelaterte temaer. I 2014 økte andelen kommentert omtale til én av tre artikler. I både 2011 og 2014 medvirket personer med innvandrerbakgrunn oftest i omtale av religion. I medieomtalen i 2017 ser vi imidlertid at bildet endrer seg.

Samtidig som andelen artikler om innvandringsrelaterte temaer øker, medvirker personer med innvandrerbakgrunn i mindre grad som kilder og meningsyttere i nyhetsartikler, eller står som avsendere av debattinnlegg om denne tematikken. Kun én av seks slike artikler eller leserinnlegg har innvandrere som kilde. I 2017 er det særlig ett område som dominerer omtalen med innvandringsrelatert tematikk. Nesten ett av tre medieoppslag relatert til innvandring, dreier seg om asylsøkere og flyktninger. Verken i 2011 eller 2014 dominerte ett og samme tema omtalen i samme grad. En nærliggende forklaring på dette er at asylpolitikk havner høyt på dagsorden i valgkampen i 2017, og at det følgelig blir skrevet mye om temaet i forbindelse med ulike politiske utspill. Det er i forbindelse med dette temaet

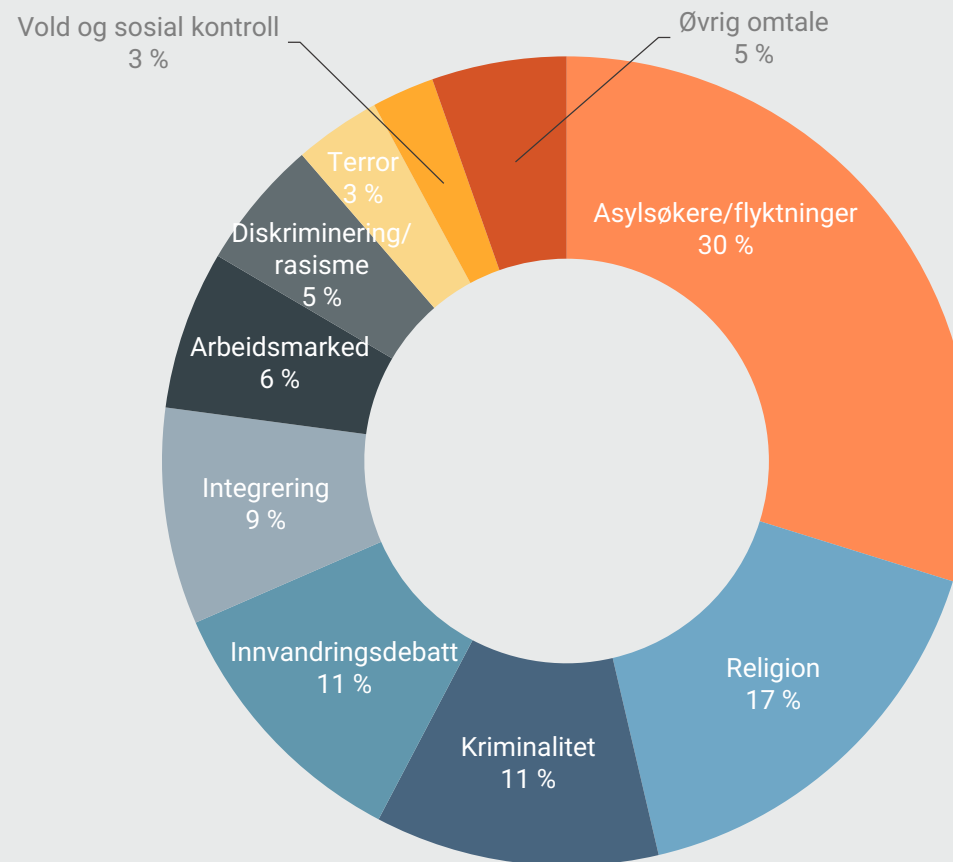
personer med minoritetsbakgrunn oftest uttaler seg, men andelen artikler med innvandrerstemmer utgjør kun 15 prosent av den totale omtalen av temaet. Én av forklaringene på at omtalen av asylsøkere og flyktninger sjeldnere inneholder uttalelser fra personer som er direkte berørt, sammenlignet med for eksempel religion, er at de har en svakere tilknytning til det norske samfunnet. Funn fra medieanalysen «Islam og muslimer i norske medier 2016» (Retriever 2017) viser for eksempel at muslimer deltar aktivt i samtalen og debatten rundt islam. Dette er typisk personer med utenlandsk bakgrunn som er norske statsborgere og som behersker det norske språket.

Temaer i omtalen av innvandring og integrering

- 520 (55 prosent) av artiklene som utgjør kildegrunnet for denne analysen dreier seg om innvandringsrelaterte spørsmål. Diagrammet til høyre viser hvordan disse 520 artiklene fordeler seg tematisk. Hvis én og samme artikkel berører flere temaer er den kategorisert under det mest fremtredende temaet.
- Asylsøkere/flyktninger er temaet som får mest spalteplass i 2017, etterfulgt av religion.
- Den innvandringsrelaterte omtalen i 2017 skiller seg fra 2011 og 2014 ved et betydelig større fokus på asylsøkere og flyktninger. En større del av omtalen dreier seg også om generell innvandringsdebatt.
- Sammenlignet med Retrievers tidligere funn er det en nedgang i omtale som knytter innvandrere og innvandring tematisk til kriminalitet.
- Personer med innvandrerbakgrunn uttaler seg i 16 prosent av artiklene som dreier seg om innvandringsrelaterte temaer. Det er innenfor temaet asylsøkere/flyktninger personer med innvandrerbakgrunn oftest kommer til orde.

8 prosent av det totale datamaterialet i 2017, 954 artikler, handlet om innvandrere, temaer knyttet til innvandring og integrering, eller hadde personer med innvandrerbakgrunn som kilde. Av disse 954 artiklene dreier 520 artikler seg om innvandringsrelaterte spørsmål (her er for eksempel ikke artikler som kun nevner personer med utenlandsk navn inkludert). Diagrammet viser hvordan disse artiklene fordeler seg på tema. N=520.

Tema i omtalen av innvandring og integrering

Aftenposten A-magasinet Osloby Sport Meninger Anders Roger Meny

Verden

SYRISKE

Syriske krigsflyktninger spør hvorfor Norge ikke vil ha dem

Hvorfor tar rike Norge imot så få av oss, spør syriske krigsflyktninger i Libanon. Norge har gitt opphold til under 12.000, og innvandringsminister Sylvi Listhaug (Frp) ønsker ikke å øke kvotene.

© FOTO: Håvard Houneq / NTB Scenep
Rablaa fylket fra Horns-provinsen i Bjnla da mannen ble drept. De siste tre årene har den unge enken levd sammen med de to barna i en tettby i Samraajeh helt nord i Libanon. Den lille familien har mistet alt og har ingenting å vende hjem til.

Art: NTB

Publisert: 17. juli 2017 07:40
Oppdatert: 18. juli 2017 18:33

Denne artikkelen har blitt endret: I første versjon sto det at Sylvi Listhaug mener flyktningene har det bedre der de er. Dette medfører ikke riktighet. Hun ønsker likevel ikke å øke kvotene, og mener det er enklere å integrere syriske flyktninger i Libanon.

Krigen i Syria har rast i over seks år, 400.000 mennesker er trolig drept og halve befolkningen er drevet på flukt – minst fem millioner til naboland og 6,3 millioner inne i Syria.

Trine Eilertsen: Tenk hvis Listhaug kunne ta avstand fra Faten-hatet. Det hadde vært noe.

KOMMENTAR • DEL 1 • SIDE 3

Utdøler Peter Madsen

Innrømmer å ha dumpet journalist Kim Wall

NYHETER DEL 1 SIDE 18

A

Aftenposten

Tirsdag 22. august 2017
1 like 34 Nr. 204 • 158. årgang
Leseavgift kr 40

Brevene hun skrev til sin forelskelse ble bok. Den forsøkte hun å stoppe.

KULTUR DEL 2 SIDE 2-3

Forfatter Chris Kraus

Hvilket parti har det sprekeste programmet?

NYHETER • DEL 1 • SIDE 16-17

Lurer barn til å begå selvmord

NYHETER • DEL 1 • SIDE 12-13

Vedtok Fisketorg, skuffet over resultatet

OSLOBY • DEL 2 • SIDE 8-9

Norges andel av asylsøkere til Europa: 2009: 5,8 prosent Siste år: 0,3 prosent

NYHETER • DEL 1 • SIDE 6-7

Politiet ledsager en gruppe migranter i Slovenia i 2015.

VG NYHETER

NYHETER

Listhaug om Faten-hets: Hun er først og fremst en jente

VG er på Facebook

Integreringsminister Sylvi Listhaug (Frp) sier det er uakseptabelt å trakassere jenter som bruker hijab, men fastholder at plagget er «kvinnundertrykkendes».

Aftenpostens politiske redaktør Trine Eilertsen har etterlyst Frp-styrelederens stemme i debatten rundt det uendelige NRK-programmet i Faten har valget.

Skulle Listhaug gå ut med hatene og forsvare NRK og Faten Mahdi al-Sheikhi i denne saken, vil hun ha markert en kjennelse i integreringsdebatten, skriver Eilertsen i en kommentar i avisen tirsdag.

Tirsdag valgte Listhaug å svare på utfordringen fra Eilertsen i en post på Facebook.

«Det er ikke akseptabelt at unge jenter får hatmeldinger og blir trakassert for å ha på hijab. Uansett hva hun har på hodet, eller hvilke uttalelser hun har kommet med før, er Faten først og fremst en jente, skriver Listhaug.

I innlegget er hun imidlertid nøy med å understreke at hun er imot harschjåk, slåss og bruk. Plagget som hun beskriver som kvinnundertrykkende, mener Listhaug har forby.

«Jeg forstår at folk reagerer på at en styrelsesleder som NRK blir påført å bruke klenne, men man har en programleder bruke hijab, tilføyer hun.

Fikk de med deg? Ombudet samer NRK i hijab-saken

Mange klager

Kringkastingrådet har mottatt en rekke klager på det uendelige programmet, der

Bilde søker fra Njeholder

Bilde søker fra Innemris

Asylsøkere og flyktninger omtales langt mer enn før

22. august 2017 er det forsidesak i Aftenposten at Norge er blant landene i Europa med aller strengest asylpolitikk. «Norges andel av asylsøkere i 2009: 5,8 prosent. Siste år: 0,3 prosent», skriver avisen på forsiden. Regjeringens innstramning i innvandringspolitikken og en betydelig reduksjon i asyl-ankomsten til Norge siden flyktningkrisen i 2015, gjenspeiles imidlertid ikke i liten interesse for temaet i mediene. Asylsøkere og flyktninger dominerer omtalen av innvandringsrelaterte temaer i 2017, og får mer oppmerksomhet enn i 2011 og 2014. Det er imidlertid naturlig å anta at temaet har fått mye oppmerksomhet i mediene helt siden flyktningstrømmen til Europa økte betraktelig i 2015, og «flyktningkrisen» eller «migrantkrisen» ble et innarbeidet begrep i den norske offentligheten.

Omkring 50 prosent av medieomtalen av asylsøkere og flyktninger i 2017 har et politisk tilsnitt. Det vil si at omtalen dreier seg om debatten rundt asylpolitikken i Norge, eller at de politiske partiene kommer med utspill om temaet i valgkampen. Av de politiske partiene er det Frp som er mest synlige i denne omtalen. Innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug er svært synlig på dette feltet, og målbærer det som betegnes som regjeringens strenge linje i innvandringspolitikken. Om lag to av tre artikler om asylsøkere og flyktninger har et problem-perspektiv. Den høye forekomsten av problemfokus i omtalen henger nettopp sammen med uenighet om regjeringens politikk. «Flyktningkrisen er ikke over, selv om den er mindre synlig», er et typisk argument som går igjen i den kritiske omtalen. Videre

blir det møtt med kritikk at regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018 inneholder kutt av antall kvoteflyktninger, til nivået fra før 2015.

En annen sakstype som utmerker seg i 2017, dreier seg om tilbakekalling av statsborgerskap etter statsborgerskapsloven paragraf 26. I tråd med at UDI bruker langt større ressurser enn før på å undersøke hvorvidt personer har oppgitt feil identitet da de søkte asyl i Norge, retter norske medier søkelyset mot enkeltskjebner. Den såkalte Mahad Mahamud-saken får særlig bred dekning, og omtalen av denne og lignende saker, er typisk problemfokuset. Dagbladet tar avstand fra praksisen på lederplass 15. mars, etter at Mahad Mahamud tapte sitt søksmål mot den norske stat, og kaller praksisen «grovt illiberal». Mahamud kommer til orde i flere av artiklene som omhandler saken sin, og uttaler blant annet at håndteringen «ikke representerer norske verdier» (Nettavisen 5. mai). Også i dekningen av andre lignende saker kommer de berørte personen selv til orde, og får på denne måten påvirket fremstillingen av sakskomplekset, eller bygget opp under den kritiske tilnærmingen til den norske praksisen med tilbakekalling av statsborgerskap.

Også i 2011 og 2014 fant Retriever at dekningen av asylfeltet var preget av et overveiende problemfokus. Mens diskusjonen i 2014 særlig dreide seg om asylbarna og bosetting av flyktninger i norske kommuner, illustrerer det overnevnte hvilke diskusjoner som opptar mediene i 2017.

Hijabdebatten dominerer omtalen av religion i 2017

Andelen omtale av religion er på samme nivå som i 2011 og 2014, og også i 2017 er det ulike problemstillinger knyttet til islam som utgjør brorparten av omtalen. I 2014 ble «fremmedkriger» kåret til årets nyord av språkrådet, nettopp fordi tematikken i stor grad preget mediebildet. I 2017 finner vi at omtalen av fremmedkrigere og jihadister er mindre fremtredende, og følgelig også utgjør en mindre del av omtalen som faller inn under temaet religion. I 2017 diskuteres det særlig hvilken plass hijab skal ha i det offentlige rom.

Våren 2017 er muslimske Sana hovedkarakter i den siste sesongen av NRK-serien Skam. I likhet med tidligere sesonger skildrer serien ulike aspekter ved ungdomslivet i Norge, og denne våren skal den hijabklede Sana bidra til å skape større forståelse for hvordan det er å være norsk muslim. Mediene er forventningsfulle i forkant av sesongstarten, og det spekuleres i hvorvidt serien vil lykkes i å bryte ned fordommer. Aftenposten (27.april) intervjuer «de skamløse jentene» om deres forventninger til Sana som hovedrolleinnhaver, og de unge samfunnsdebattantene har tro på at Sana blir et viktig forbilde for muslimske jenter. Sanas hijab er også i noe grad tema i medieomtalen, og det spekuleres for eksempel i hvorvidt hun vil ta den av i løpet av sesongen. At Sana bruker hijab blir ikke i stor grad problematisert, og mediedekningen er preget av en forventning til de positive utfallene av å plassere en muslimsk jente i sentrum av Norges mest omtalte TV-serie.

Temaer i omtalen av innvandring og integrering

Striden rundt programleder Faten Mahdi al-Hussainis bruk av hijab i NRKs valgprogram «Faten tar valget» avdekker imidlertid at hijab skaper sterke følelser hos mange. Mediene rapporterer om klagestorm til Kringkastingrådet, ufine kommentarer i sosiale medier og hets mot programlederen. Etter oppfordring fra politisk redaktør i Aftenposten, Trine Eilertsen, tar Sylvi Listhaug offentlig avstand fra hetsen mot programlederen, men fastholder at plagget er kvinneundertrykkende. Hijabomtalen har i stor grad et problemperspektiv, og vitner om at det er et omdiskutert plagg. Også i 2008 og 2009 sto hijabdebatten sterkt i norske medier. Da diskuterte man særlig bruk av hijab i politiet og som en del av andre arbeidsuniformer. I 2017 ytrer Listhaug et ønske om et nasjonalt forbud mot bruk av hijab i alle landets grunnskoler og barnehager. Sammen med diskusjonen rundt hvorvidt det heldekkende plagget niqab skal forbys ved høyskoler og universiteter, er dette sakene som for alvor vekker debatten rundt religiøse plagg til liv igjen.

«De skamløse» setter sosial kontroll på dagsorden

«De skamløse jentene» etablerte seg som begrep i den norske offentligheten i 2016. Begrepet peker tilbake på de tre samfunnsdebattantene Nancy Herz, Sofia Srour og Amina Bile som startet en bevegelse som belyser sosial kontroll, æreskultur og kjønnsroller i minoritetsmiljøer. Medieomtalen av innvandring og integrering i 2017 avspeiler at sosial kontroll i større grad enn tidligere er på dagsorden, og at den skamløse bevegelsen har satt sitt tydelige preg på samfunnsdebatten. Omtalen av denne debatten inneholder i større grad enn andre stoffområder

uttalelser fra personer med innvandrerbakgrunn, og bidrar også til å øke andelen kvinnelige kilder med minoritetsbakgrunn. Også i medieanalysen «Muslimer og islam i norske medier i 2016», som Retriever utarbeidet på oppdrag fra Fritt Ord, fant vi at i omtalen av islam er muslimske kvinnelige kilder på nivå med den generelle kjønnsfordelingen i norske medier. Dette skyldes i stor grad de muslimske kvinnelige samfunnsdebattantene som har fått en synlig plass i det norske mediebildet. At flere politikere, på tvers av partitilhørighet, henviser til «de skamløse» i ulike diskusjoner rundt innvandringspolitikk illustrerer også hvilken gjennomslagskraft bevegelsen har.

«Norske verdier» blir en del av valgkampen

Sammenlignet med medieomtalen i 2014 utgjør den generelle innvandringsdebatten, og ulike diskusjoner rundt integrering, en større del av medieomtalen. Her spiller naturligvis stortingsvalget inn, ettersom innvandring er et fremtredende tema i valgkampen. Debatten rundt «norske verdier» blir for eksempel en del av årets valgkamp, og det diskuteres hvorvidt norske verdier er under press. Innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug får også mye oppmerksomhet i forbindelse med sitt besøk til bydelen Rinkeby i Stockholm for å studere «svenske tilstander». Frp og Sylvi Listhaug får generelt mye oppmerksomhet i mediedekningen av innvandringsdebatten. Med unntak av etablerte politikere med utenlandsk opphav er det få stemmer med innvandrerbakgrunn som kommer til orde i den generelle innvandringsdebatten.

- I 63 prosent av alle artiklene som omhandler en navngitt person med innvandrerbakgrunn, har vedkommende rollen som «vanlig borger i samfunnet». Dette er eksakt samme andel som i 2014, men en nedgang sammenlignet med 2011.
- I 2017 innehar personer med innvandrerbakgrunn sjeldnere rollen som «mistenkt» og offer», sammenlignet med 2014. «Case» er rollen som har størst økning, sammenlignet med funnene i alle Retrievers tidligere analyser.
- I likhet med funnene i 2011 gis det sjelden opplysninger om bakgrunn eller etnisitet når personer med innvandrerbakgrunn opptrer som «ekspert». Dette er også tilfelle for rollen som «vanlig borger i samfunnet».

Roller	2017	2014	2010/2011	2009
Borger i samfunnet	63 %	63 %	78 %	57 %
Mistenkt	11 %	13 %	9 %	15 %
Case	9 %	6 %	1 %	2 %
Offer	7 %	10 %	9 %	19 %
Ekspert	6 %	7 %	2 %	7 %
Annet	4 %	1 %	1 %	0 %

– Jeg kjente igjen stemmen hans blant 11 andre rumenere

Politiet gjennomførte en stemmekonfrontasjon med tolv rumenske menn. Reddar Osen plukket ut stemmen til en mann. Han satt i politiets arrest, men ble løslatt.

Reddar Osen (49) sa innledningsvis i etterforskningen at han kjente igjen stemmen til en av mennene som var i bilen. Han følte seg sikker på at han hadde møtt mannen, men klarte ikke å koble stemmen til et navn eller ansikt. I februar 2016 fikk Osen se et bilde av flere rumenere.

– Da gikk det opp for meg at av mennene på bildet var stemmen fra bilen. Jeg kontaktet politiet og foralte hvem den rumenske mannen var, sier Osen, som kaller mannen for «stemmen».

På bildet er «Stemmen» avbildet med en mann som bodde i en av Osens leiligheter. Osen fortalte politiet at mennene i bilen hadde kammskap om ham som han selv hadde fortalt til leilingsboen.

11 stemmeprov

I februar 2016 ble «Stemmen» påført på en hybel på Os og sikket i saken. Han hadde vært varefengslet i desember 2013, sikket for tyveri. På hybelen var to andre menn som hadde vært på besøk hos Osens leilingsbo da politiet banket på hos ham dagen etter overfallet.

Den såkaldte rumeneren ble avhørt, og etterforskningen nå har varslert samlet stemmeprov fra elleve andre tilfelle rumenske menn. De kasta inn fire ulike stemmeprov som ble tatt opp. Den såkaldte gjorde det samme.

Osen plukket ut samme stemme alle gangene. Dette var stemmen til mannen som satte i politiets arrestkjeller. Etterforskningen mente det var grunnlag for å varefengsle og skade.

– Men hva skjedde? Politiet løslot ham 12. februar. Jeg er ikke jurist, men mener det var skjeleg grunn til å mistenke ham for å ha vært med på overfallet. Jeg snakker flyende engelsk, fransk, tysk og hollandsk. Jeg plukket stemmen hans ut

blant elleve andre. Han kjente leilingsboen sine, og han fortalte flere ganger usannheter i avhør. Likevel ble han løslatt, sier Osen.

– **Stakk fra landet**

Den såkaldte rumeneren hadde ledet en hybel i Os, men husværetten på Os så ham aldri igjen. Da Osen troppet opp hos husværetten senere, konstaterte de at hybelen var forlatt i hat og haer. I kjølskapet til bedrevet mat. Såkaldte forlot etter alt å dømme Norge.

– På hybelen hans på Os fant jeg dobbel og triple SIM-kort som jeg leverte politiet sammen med andre papirer. De tok seg ikke engang bryet med å ransake hybelen skikkelig, sier Osen.

– **Nytskapsende metode**

Ivar Fabing er forsker ved Politihøgskolen i Oslo. Han er kjent med stemmekonfrontasjonen i Osens leiligheter, og mener det har samme verdi som annen konfrontasjon.

– Det som her ble gjennomført av Vest politidistrikt er rystende i norsk sammenheng, og jeg er ikke kjent med at det har vært gjort her tidligere. Stemmekonfrontasjonen har god dokumentasjon i forskningen, og det vil være interessant å vite hvordan norsk rett ser på dette, sier Fabing, som tok en doktorgrad i etterforskning ved universitetet i Göteborg i 1997.

– Ift er kjent med at politiet har benyttet seg av utvalgte fra en sakkyndig i saken som gir god for midten stemmeprov er gjennomført på.

Reddar Osen har ikke gitt opp håpet om å finne overfalls-mannen. Han har selv utvidet saken på en halv million kroner til den som kan gi tips som kan løse saken.

– Hvis en dame kan bidra til sakens oppklaring er det veldig verdifulle penger. Gjennomgangen må utvides slik at de ikke plukker andre samme ledelser. Politiet har funnet ut nye, men har manglet handkraft og vilje til å oppklare en grov voldssak. Det er såforheldig for meg at ikke ledelsen engasjerer seg mer og setter inn noe mannskap til å gjøre et skikkelig forsvær på å ta de skjedde.

Mistenkt

«Skam»-Iman om Faten-bråk: – Synd

Den såkaldte rumeneren hadde ledet en hybel i Os, men husværetten på Os så ham aldri igjen. Da Osen troppet opp hos husværetten senere, konstaterte de at hybelen var forlatt i hat og haer. I kjølskapet til bedrevet mat. Såkaldte forlot etter alt å dømme Norge.

– På hybelen hans på Os fant jeg dobbel og triple SIM-kort som jeg leverte politiet sammen med andre papirer. De tok seg ikke engang bryet med å ransake hybelen skikkelig, sier Osen.

– **Nytskapsende metode**

Ivar Fabing er forsker ved Politihøgskolen i Oslo. Han er kjent med stemmekonfrontasjonen i Osens leiligheter, og mener det har samme verdi som annen konfrontasjon.

– Det som her ble gjennomført av Vest politidistrikt er rystende i norsk sammenheng, og jeg er ikke kjent med at det har vært gjort her tidligere. Stemmekonfrontasjonen har god dokumentasjon i forskningen, og det vil være interessant å vite hvordan norsk rett ser på dette, sier Fabing, som tok en doktorgrad i etterforskning ved universitetet i Göteborg i 1997.

– Ift er kjent med at politiet har benyttet seg av utvalgte fra en sakkyndig i saken som gir god for midten stemmeprov er gjennomført på.

Reddar Osen har ikke gitt opp håpet om å finne overfalls-mannen. Han har selv utvidet saken på en halv million kroner til den som kan gi tips som kan løse saken.

– Hvis en dame kan bidra til sakens oppklaring er det veldig verdifulle penger. Gjennomgangen må utvides slik at de ikke plukker andre samme ledelser. Politiet har funnet ut nye, men har manglet handkraft og vilje til å oppklare en grov voldssak. Det er såforheldig for meg at ikke ledelsen engasjerer seg mer og setter inn noe mannskap til å gjøre et skikkelig forsvær på å ta de skjedde.

Case

MENER ALLE FÅR TE MATTE HVIS DE VIL: Alle kan få det til med innsett, sier Hanan Abdelrahman til elevene. Foto: Privat

Vinner av Holmboeprisen 2017:

Hanan Mohamed Abdelrahman (36) får superlærerpriis

Norsk matematikkråd har besluttet å tildele Holmboeprisen for 2017 til Lofsrud-læreren.

Ekspert

Dette var doen til to polske arbeidere: – Sosial dumping på alle måter

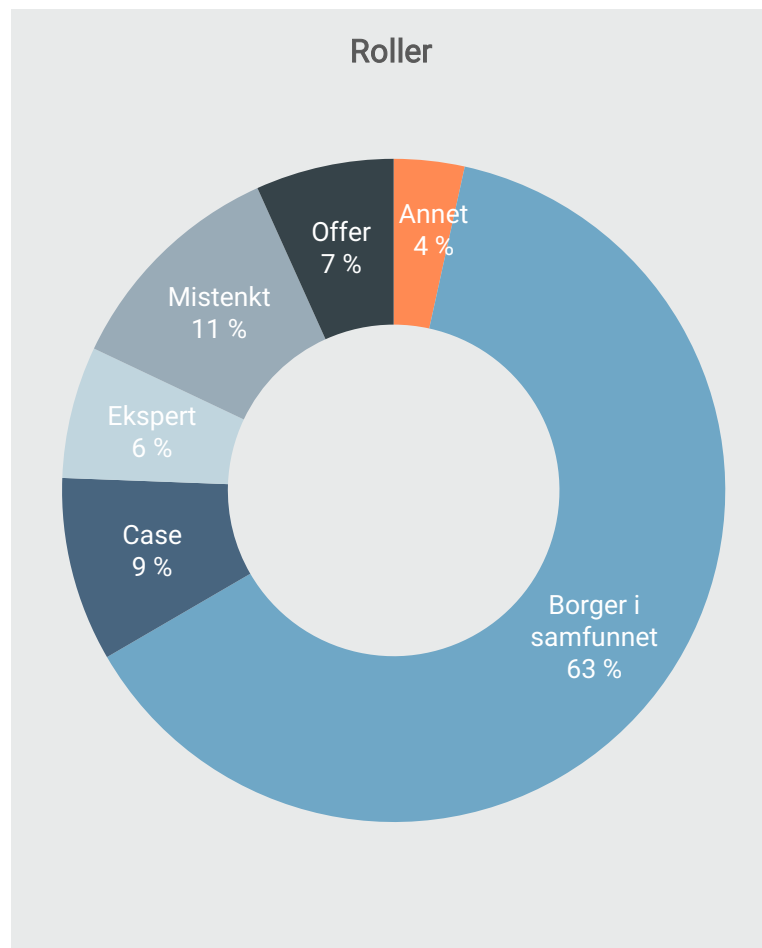
HAUGESUND (VG) «Skam»-stjernen er overrasket over klagestormen som har kommet til Kringkastingrådet på programmet «Faten tar valget».

... ble brukt som do for de to arbeidere. Etter at de hadde gjort sitt fornamn, gravde de det ned ulike steder i hagen.

... ikke bruke en hageslange mens kjøkkenet bestod i en hage.

Offer

Diagrammet viser hvilke roller personer med innvandrerbakgrunn hyppigst har i norske medier. N=668

I 70 prosent av artiklene om innvandring og integrering i 2017 (N=668) har personer med innvandrerbakgrunn en rolle i artikkelen. Dette inkluderer både artikler hvor en person med innvandrerbakgrunn intervjues, og artikler hvor personer med ikke-nordiske navn eller innvandrerbakgrunn kun omtales. I de resterende 30 prosentene av artiklene ble ingen personer med innvandrerbakgrunn knyttet opp til temaer om innvandring og integrering.

Sammenlignet med 2011 og 2014 er det en større andel av omtalen som tematisk omhandler innvandring og integrering, men som ikke knytter omtalen opp mot konkrete personer. I 2011 handlet 77 prosent av omtalen om en person med innvandrerbakgrunn, mens tilsvarende prosentandel i 2014 var 83 prosent. At andelen personomtale er redusert med 13 prosentpoeng fra 2014 til 2017, kan indikere at omtalen har et større debattelement i 2017.

I 63 prosent av artiklene som omhandler personer med innvandrerbakgrunn, har vedkommende rollen som «vanlig borger i samfunnet». I denne rollebeskrivelsen ligger det at bakgrunn eller etnisitet ikke er ansett som relevant for artikkelens tema, eller for intervjuobjektets tilstedeværelse i omtalen. Innenfor sportsjournalistikken, og særlig fotball, finner vi en rekke eksempler på at personer med minoritetsbakgrunn omtales på dette grunnlaget.

Både «mistenktrollen» og «offerrollen» er mindre fremtredende i mediebildet enn tidligere. Samtidig som vi ser en nedgang i hvor

ofte personer med innvandrerbakgrunn knyttes opp mot kriminalitet, er «mistenktrollen» fortsatt den mest fremtredende etter rollen som vanlig borger i samfunnet. Her finner vi for eksempel omtale av personer som er mistenkt for drap eller voldtekt. I 2017 har det også vært flere saker om asylsøkere som har blitt fratatt sitt norske statsborgerskap, etter at norske myndigheter har konkludert med at asylanten løy for å oppnå opphold i Norge. Disse sakene er omfattet av det norske rettsvesenet og plasserer i enkelte tilfeller personene i «mistenktrollen».

Roller som «case» har økt med fem prosentpoeng fra 2011 til 2014, og med ytterligere tre prosentpoeng fra 2014 til 2017. I denne rollebeskrivelsen ligger det at personer med innvandrerbakgrunn blir brukt som intervjuobjekter fordi bakgrunnen er relevant for artikkelens tema. Et eksempel på slik omtale er når muslimske kvinner uttaler seg i hijabdebatten som oppstår i kjølvannet av NRK-programmet «Faten tar valget», der programlederens bruk av hijab skaper sterke reaksjoner.

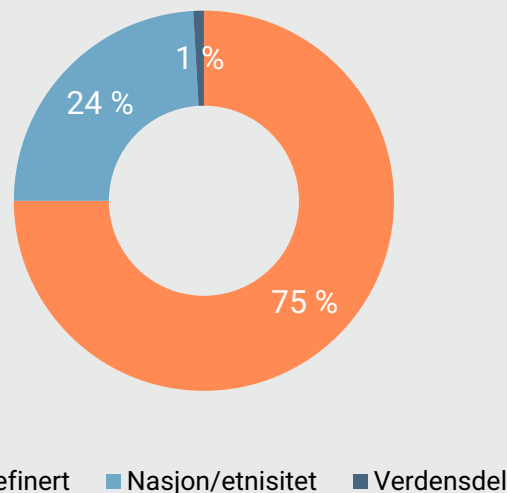
Personer med innvandrerbakgrunn har en ekspertrolle i seks prosent av artiklene som omhandler en navngitt person med innvandrerbakgrunn. Dette er typisk artikler hvor personer med innvandrerbakgrunn uttaler seg om spesifikke fagfelt, og fremstår som eksperter på for eksempel ernæring eller økonomi. Dette er også en type saker der intervjuobjektet opptrer som «borger i samfunnet», men med en klarere rolle ved at de gis legitimitet gjennom sin faglige tyngde.

Faktaopplysninger om innvandreres bakgrunn

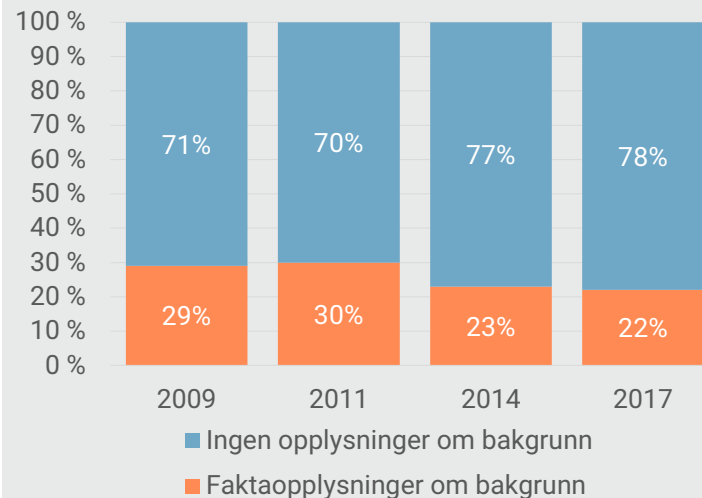
Det øverste diagrammet er basert på all omtale som omhandler en konkret innvanderer eller innvandrerguppe (N=668), og viser i hvilken grad det blir gitt opplysninger om persons bakgrunn eller opphav i artiklene.

Det nederste diagrammet tar utgangspunkt i alle artikler i 2009, 2011, 2014 og 2017 der en person med innvandrerbakgrunn blir intervjuet. Her skiller det kun på om det er blitt gitt opplysninger om bakgrunn, uavhengig om bakgrunn er oppgitt som etnisitet, nasjonalitet eller verdensdel.

Opplysninger om bakgrunn

Artikler der intervjuobjektet har innvandrerbakgrunn

I 2017 dreier 70 prosent av omtalen seg om personer med innvandrerbakgrunn eller om en navngitt innvandrerguppe. I gjennomlesningen av datamaterialet har vi sett på i hvilken grad personers bakgrunn eller opphav eksplisitt er oppgitt.

I 25 prosent av artiklene som omhandler en innvanderer eller innvandrerguppe, gis det opplysninger om bakgrunn. I 24 prosent av artiklene oppgis nasjonalitet eller etnisk tilhørighet, mens det i én prosent opplyses om hvilken verdensdel personen eller gruppen kommer fra.

I 75 prosent av artiklene er bakgrunn eller opphav ikke definert eller oppgitt. Det betyr at det er en relativt stor andel stoff der bakgrunn ikke anses som relevant for artikkelens tema. Sett i sammenheng med funn fra 2009, 2011 og 2014 oppgir mediene sjeldnere opphav når de omtaler personer med innvandrerbakgrunn. I 2009 fant Retriever at det ble gitt opplysninger om bakgrunn i 29 prosent av artiklene, mens tilsvarende prosentandel for 2011 og 2014 var henholdsvis 30 og 28 prosent.

Når personer med innvandrerbakgrunn intervjues, opplyses det om bakgrunn i 22 prosent av artiklene. Også på dette feltet ser vi en nedgang fra 2009 til 2017. I likhet med tidligere er politikere med innvandrerbakgrunn eksempler på personer som ofte uttaler seg i mediene, uten at det blir gitt opplysninger om bakgrunn.

En krysskobling med tema viser at mediene oftest opplyser om innvandreres bakgrunn i forbindelse med kriminelle handlinger, tett etterfulgt av saker som angår asylsøkere. Stoffområdene hvor mediene oftest opplyser om bakgrunn samsvarer med funn fra både 2011 og 2014. Kriminalitet, asylsøkere og arbeidsmarked er temaene som oftest knyttes opp mot etnisitet i alle de tre periodene.

Faktaopplysninger om innvandreres bakgrunn

Nasjonalitet og bakgrunn oppgis oftest når kriminalitet og asyl er tema

På tampen av 2017 får en ny rapport fra SSB om kriminalitet blant personer med innvandrerbakgrunn mye oppmerksomhet. (Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. En analyse av registerdata for perioden 1992-2015). Flere medier omtaler rapporten ut fra konklusjonen om at andelen gjerningspersoner er høyere blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre enn i resten av befolkningen, samtidig som overrepresentasjonen i kriminalitet har gått ned de siste årene. Rapporten omtales som kontroversiell, og det skaper også reaksjoner at flere toneangivende medier bruker ujusterte tall når de først omtaler den.

I boken *Mistenkelige utlendinger. Minoriteter i norsk presse gjennom 100 år* (2007) argumenterer Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsen for at norsk presse har lange tradisjoner for å knytte spesiell oppmerksomhet til kriminalitet begått av utlendinger. Også i 2017 finner Retriever at mediene er særlig opptatt av kriminelle med utenlandsk bakgrunn. Om lag to av tre artikler som knytter personer med utenlandsk opprinnelse til kriminelle forhold inneholder opplysninger om personens bakgrunn. Dette er en høyere andel enn for alle andre stoffområder hvor personer med innvandrerbakgrunn omtales. Også i de tre foregående analysene Retriever har utarbeidet, finner vi en høy korrelasjon mellom artikler om kriminalitet og opplysninger om personens opprinnelige bakgrunn, sammenlignet med andre temaer.

I likhet med 2014-omtalen, er rumenere eller romfolk blant nasjonalitetene som ofte går igjen i omtalen av mistenkte i straffesaker. Brennpunkt-dokumentaren «Lykkelandet» som blir sendt på NRK i april, bidrar også til å rette stor oppmerksomhet mot rumenske nettverk. Dokumentaren blir også brukt som et argument i tiggerdebatten.

I omtalen av kriminalsaker er det en tendens til at mediene opplyser om gjerningspersonens opphav når vedkommende ikke har vært i mediernes søkelys tidligere. I omtalen av tilbakevendende skikkelser i krimstoffet, som Arfan Bhatti og Imran Saber (ofte omtalt som «Onkel Skrue»), blir det ikke gitt opplysninger om nasjonalitet. I omtalen av førstnevnte bruker mediene ofte betegnelsen «islamisten».

Det bør presiseres at Retriever ikke kan vite om det finnes kriminalsaker der innvandrere er innblandet, uten at det gis opplysninger om dette. Vi kan med andre ord ikke si noe om den totale dekningen, kun om tendensen i omtalen der innvandrere faktisk knyttes til konkrete saker.

Som tidligere nevnt er det flere eksempler på at mediene personifiserer omtalen av asyl- og flyktningpolitikk gjennom omtale av enkeltkjebner. I denne sjangeren er det naturlig at mediene opplyser om hvor vedkommende opprinnelig er fra for å fortelle hele historien. I 2017 er det flere eksempler på føljetonger om enkeltpersoner som står i fare for å miste sitt norske statsborgerskap, som tidligere omtalte Mahad Mahamud. Her ligger det i sakens natur at opplysninger om

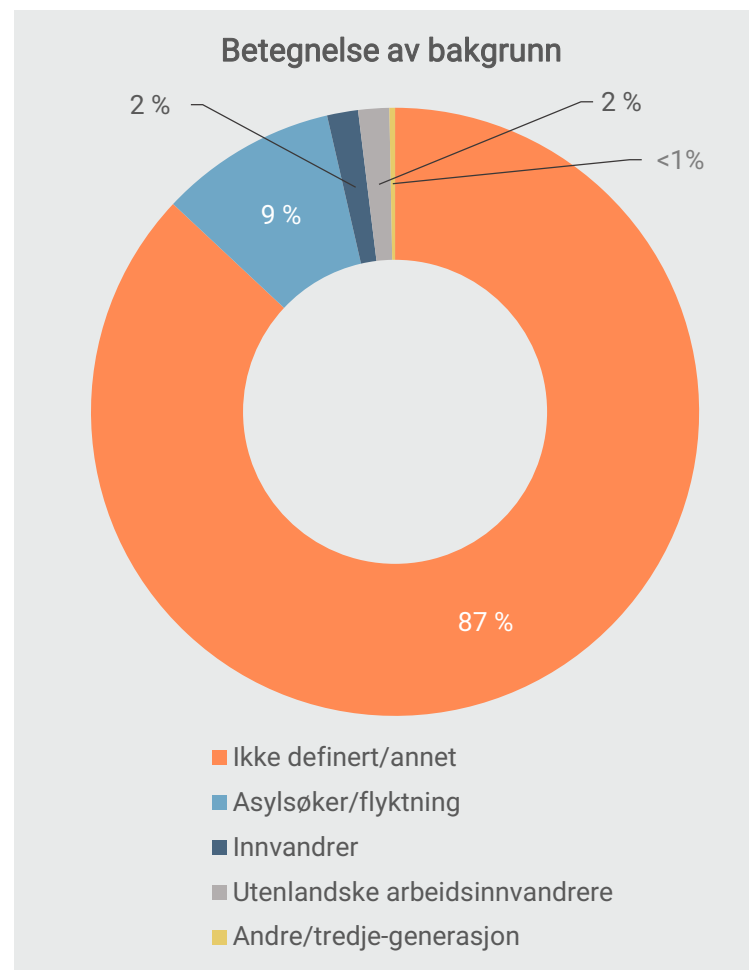
opphav er svært relevant. Videre finner vi også flere personlige skildringer av asylsøkeres møte med det norske samfunnet og nordmenn. Denne typen dyptpløyende artikler bryter typisk ned forestillingen om et «oss og dem», og skaper potensielt større forståelse for hvordan det er å være asylsøker i Norge. Også her får personens bakgrunn en naturlig plass i fortellingen.

Når mediene ikke opplyser om nasjonalitet

Når personer med innvandrerbakgrunn uttaler seg som «vanlig borger» eller «eksperter» gis det sjelden opplysninger om vedkommendes bakgrunn. Også i dette henseende følger omtalen i 2017 samme mønster som i Retrievers tre foregående undersøkelser. Dette dreier seg særlig om artikler der sportsutøvere eller personer i underholdningsbransjen med utenlandsk opprinnelse intervjues eller er omtalt. En rekke personer med minoritetsbakgrunn som spiller på norske fotballag nevnes i sportsjournalistikken. Det er heller unntaket enn regelen at det blir det gitt faktaopplysninger om bakgrunn i artikler om sport, og da dreier det seg typisk om mer dyptpløyende artikler eller portrettintervjuer. Når eksperter på ulike fagfelt uttaler seg i kraft av sin fagkunnskap, er det også gjennomgående at mediene ikke finner det relevant å opplyse om nasjonalitet eller bakgrunn.

18 Hvordan betegnes en innvandrers bakgrunn?

Diagrammet er basert på all omtale som handler om en konkret innvandrers eller innvandrergruppe. Omtale som for eksempel handler om innvandringspolitikk er altså ikke inkludert. Diagrammet viser hvor stor andel av denne omtalen som oppgir statusen til personer med innvandrerbakgrunn. N=668.

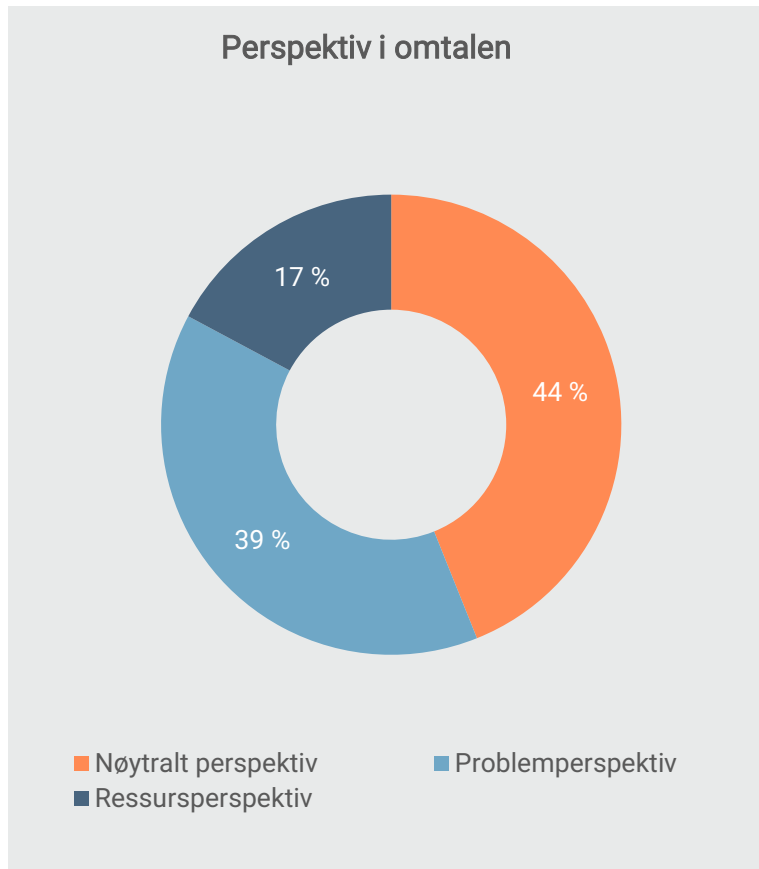

I artikler som handler om en konkret person med innvandrerbakgrunn, eller om en innvandrergruppe, har vi undersøkt hvorvidt personens status eksplisitt er oppgitt i artikkelen. Med status menes om personen er asylsøker/flyktning, innvandrers, utenlandsk arbeidsinnvandrers eller andregenerasjons innvandrers. Mens personers etniske tilhørighet eller nasjonale bakgrunn er oppgitt i 25 prosent av omtalen, er status kun oppgitt i 13 prosent av artiklene. Også i 2014 ble det gitt opplysning om status i 13 prosent av omtalen.

Sammenlignet med 2014 er det imidlertid en dreining i hvilke begreper som benyttes mest. I tråd med at omtalen av asylsøkere og flyktninger har økt fra 2014 til 2017 blir også denne statusen benyttet oftere. Samtidig er det en nedgang i betegnelsen «innvandrers» og «utenlandsk arbeidsinnvandrers». I begge perioder blir begrepet andregenerasjons innvandrers lite brukt. Unntaket er omtalen av den tidligere nevnte rapporten fra SSB om kriminalitet blant personer med innvandrerbakgrunn, hvor begrepet brukes i noe grad.

Betegnelsen «asylsøker» benyttes oftere, mens «innvandrers» og «andregenerasjon» benyttes sjeldnere

Diagrammet viser hvordan artiklene i analysegrunnlaget fordeler seg på «ressursperspektiv», «problemperspektiv» og «nøytralt perspektiv». Omtale med problemperspektiv inkluderer artikler som på ulike måter formidler at en person med innvandrerbakgrunn, eller en innvandrergruppe, representerer et problem i samfunnet. Artikler om feilslåtte integreringstiltak eller rasisme er også eksempler på omtale med problemperspektiv. I artikler med ressursperspektiv blir personer med innvandrerbakgrunn, eller innvandring generelt, omtalt i en positiv sammenheng. Artikkelens perspektiv sier noe om hvordan innvandrere og innvandring fremstilles. (N=954).

- Av 954 artikler som handler om innvandringsrelaterte spørsmål, eller har personer med innvandrerbakgrunn som kilder, har 44 prosent et nøytralt perspektiv, 39 prosent har et problemperspektiv og 17 prosent har et ressursperspektiv.
- Sammenlignet med 2014 har andelen artikler med problemperspektiv økt fra 35 prosent, mens andelen artikler med ressursperspektiv har gått ned fra 22 prosent. Dette representerer en ytterligere økning i artikler med problemperspektiv, og reduksjon i artikler med ressursperspektiv, fra 2011.
- I 2017 er asylsøkere og asylpolitikk temaet som oftest går igjen i artiklene med problemperspektiv, etterfulgt av kriminalitet og religion. I både 2011 og 2014 var det omtale av kriminalitet som genererte den største forekomsten av artikler med problemperspektiv.
- Drøyt én av sju artikler i 2017 har et ressursperspektiv. Felles for brorparten av disse artiklene er at de ikke har innvandringsrelatert tematikk, men heller dreier seg om ressurssterke enkeltpersoner, som fotballspillere, samfunnsdebattanter eller eksperter på ulike fagfelt.
- I artikler med problemperspektiv blir det oftere gitt opplysninger om hvor en person med innvandrerbakgrunn opprinnelig kommer fra, enn i artikler med ressursperspektiv. Tendensen er imidlertid ikke like sterk som i 2014 hvor det dobbelt så ofte ble gitt opplysninger om bakgrunn i artikler med problemperspektiv.

Hver av de 954 artiklene som utgjør grunnlaget for denne analysen er vurdert ut fra om de har et problemperspektiv, ressursperspektiv eller om de er nøytrale i omtalen av personer med innvandringsbakgrunn eller innvandringsrelaterte spørsmål. At en artikkel har et problemperspektiv er ikke ensbetydende med at innvandring, integrering eller personer med minoritetsbakgrunn blir omtalt som et problem. Utfordringer i asylpolitikken og utfordringer innen integrering kan ha et problemperspektiv uten at noen uttaler seg negativt om innvandrere. Et annet eksempel på omtale med problemperspektiv er når de skamløse jentene adresserer problemer rundt sosial kontroll i minoritetsmiljøene.

Ulike perspektiver hos de ulike kildene

Det er til dels store variasjoner i hvilke av de overnevnte perspektivene som er mest fremtredende hos de tretten kildene som utgjør datamaterialet for denne analysen. Andelen ressursperspektiv i dekningen av innvandring og innvandrere varierer fra 32 prosent i avisen som scorer høyest, til kun åtte prosent hos de to kildene med lavest andel artikler med ressursperspektiv. Aftenposten.no er kilden som oftest omtaler denne tematikken ut ifra et ressursperspektiv. Sportsprestasjoner, og særlig fotball, drar opp andelen omtale på Aftenposten.no med ressursperspektiv. Videre bidrar også omtale av kulturpersonligheter og gründere, samt bruk av fagpersoner med utenlandsk opprinnelse. Denne kilden publiserer også flere debattinnlegg fra personer med

minoritetsbakgrunn. VG Nett og Stavanger Aftenblad er kildene med lavest andel omtale med ressursperspektiv. Hos begge disse kildene utgjør slike artikler åtte prosent av den totale dekningen.

Andelen problemperspektiv varierer fra 55 prosent i kilden med mest problemfokuserst stoff, til 23 prosent i kilden med lavest andel artikler med problemperspektiv. Den største andelen artikler med problemperspektiv finner vi i Nettavisen, etterfulgt av Klassekampen. I Nettavisens dekning finner vi en rekke ulike problemstillinger innenfor innvandringsfeltet, som økende antall mottakere av sosialhjelp, koranskoler i Norge med uklar holdning til vold mot barn, tilbakekalling av statsborgerskap og hets mot NRK-programleder Faten Mahdi al-Hussaini. Videre utgjør artikler om lovbrudd med utenlandsk gjerningsperson mye av det problemfokuserste stoffet i Nettavisen.

Tilbakekallelse av statsborgerskap er også blant sakene som har engasjert Klassekampen i 2017. Forsidesaken i avisen 14. februar er en del av en artikkelserie i Klassekampen om temaet. Under overskriften «Utøya-offer ble fratatt statsborgerskapet: Tar Norge til retten», omtaler avisen Mubarak Ahmed Taleb som kjemper for å få bli i Norge. Fremstillingen av sakskomplekset og kildene i artikkelen, plasserer stor sympati hos mannen som har mistet retten til å bo i Norge. Det er gjennomgående for mange av artiklene med problemperspektiv i Klassekampen at den gjeldende innvandringspolitikken blir kritisert. Lavest andel omtale med problemperspektiv finner vi i Dagens Næringsliv.

De nevnte eksemplene på saker med ressurs- og problemperspektiv i de ulike kildene tjener også som gode eksempler på den generelle dekningen. På tvers av de ulike kildene finner vi den høyeste andelen omtale med ressursperspektiv i saker som ikke angår innvandringsrelatert tematikk direkte, men hvor personer med innvandringsbakgrunn fremstilles som ressurser eller eksperter på ulike felt. Selv om dette er hovedregelen finner vi også eksempler på artikler og reportasjer hvor innvandrere og asylsøkere blir omtalt positivt ut ifra sin bakgrunn eller sitt møte med det norske samfunnet. 23. desember trykker for eksempel Aftenposten en reportasje på fem sider om økonomen Abd Alkreem Radwan, som flyktet fra Syria i 2014. I reportasjen fremgår det at mannen nå er godt integrert i Norge, med jobb i revisjonsfirmaet PwC og norske venner.

Ved siden av omtale av kriminalitet, blir den generelle innvandrings- og asyldebatten typisk omtalt ut ifra et problemperspektiv. Et slikt problemperspektiv finner vi på tvers av de ulike kildene, og er en del av den pågående debatten rundt innvandringspolitikken.

Leo Ajkic og «de skamløse jentene» får Fritt Ords Honnør

Programleder Leo Ajkic og «de skamløse jentene» Amina Bile, Nancy Herz og Sofia Srour får pris for dokumentarserie og modige debattinnlegg. – Du kan se friheten, men den gjelder ikke deg, sa Srour.

Leo Ajkic ble svært rørt da han mottok Fritt Ords Honnør.

Ingvang Nilsen
Journalist
Publert 15.02.2017, kl. 12:29

- Tusen takk, Fritt Ord-stiftelsen, så en svært rørt Leo Ajkic.
- Han måtte stoppe og trekke pusten dykt før han fortsatte med skjebende stemme.
- Han takket alle i Pandora Film som har produsert TV-serien, og i NRK som har kjempet for den.
- Stiftelsen Fritt Ord begynner prisene slik:

- Leo Ajkic får prisen for hans nyskapende bidrag i TV-serien «Flukt», som har skapt stor innsett i flyktningers situasjon, og tilført innvandrings- og integreringsdebatten nye perspektiver.
- Fritt Ords Honnør tildeles «de skamløse jentene» ved tv av dem – Amina Bile, Nancy Herz og Sofia Srour – for deres personlige og modige innsats for å belyse eters status kontroll i minoritetsmiljøer.

Leo Ajkic bruke sin bakgrunn som flyktning når han forteller flyktningers situasjon i dag i TV-serien Flukt. Foto: Vibe

Ny innsett i fluktprosessen
I NRK-serien «Flukt» har Ajkic fulgt flyktninger i Europa og Norge, og fortalt deres dramatiske historie. Han bruker ærlig sin egen bakgrunn som flyktning i serien, han ble født i Mostar i Bosnia, han var på flukt i fire år og kom til Bergen som 11-åring.

Mubarak mistet lillebroren i terrorang repet på Utøya. Storebroren ble utvist til Djibouti: Nå saksøker han Norge

TERROROFFER: Mubarak Ahmed Taleb overlevde terroren på Utøya. Fire år senere ble han fratatt sitt norske statsborgerskap. Nå går han retts vei for å få det tilbake.

STATSBORGERSKAP

Av Asa Brandhaug
Breivik på Utøya, er tidligere omtalt i blant annet Le Monde, The Guardian og The Washington Post.
«Mens Breivik – av mange betraktet som en anti-muslimsk terrorist ropte fikk lov til å studere fra ungdoms – presser myndighetene på for å bli deportert av de få muslimske ofrene for hans angrep», skriver The Washington Post sommeren 2015, da det ble klart at de to brodrerne, de res søster og foreldre hadde mistet sine norske statsborgerskap.

FAKTA
Tilbakelelse av statsborgerskap: Tilbakelelse av statsborgerskapen paragraf 25 dersom personen i sakprosessen har gitt uriktige eller ufullestående opplysninger eller bevisst har utelatt viktige opplysninger som hadde stor betydning for at saken ble innlevert.
Klassekampen har tidligere skrevet om borgerskapet til Mubarak Ahmed Taleb som har fått statsborgerskap tilbake på dette grunnlaget.
Mubarak Ahmed Taleb får sin sak opp for retten 21. februar.
Saken til Utøya-overlevde Mubarak Ahmed Taleb kommer for retten i mai.

I BEGRAVELSE: Doversund justisminister Knut Storberget talte i begravelsen til Mubarak, som ble drept på Utøya. Nå saksøker tv av søsknene hans status. Familiens eldste bror (nummer to til høyre for Storberget) er utvist og befinner seg i Djibouti. Helt familien mistet statsborgerskapene sine, fordi foreldrene og eldstebroren oppga feil identitet da de søkte asyl i Norge.

taktion med barnet sitt, og han er preget av traumene han er blitt utsatt for på Utøya, sier advokat Jostein Løken om Mubarak Khalid Ahmed. Under rettsaken kommer Løken til å legge vekt på at både Mubarak og søsteren hans har barn, og at henryknet til barns beste skal tillegges stor vekt i alle avgjørelser.
– 21. februar kommer søken til Mubarak A. Mohamed opp for retten. Han mistet også statsborgerskapet fordi Norge mener han løg da han oppga å være en muslim i 2011.
– Det som er interessant med all flere saker kommer opp, er at mange lange jantene på har maktet seg på. Mange av disse sakene er grunnlovsstridige, og det viser seg at det også er diskriminert i høyesterett på Utøya-ene områder, sier Løken.

SAMARBEID: DNB-sjef Rune Bjørke blir styreleder i Vipps.

Vipps vant ØKONOMI

Dreyt 100 norske banker går inn som eiere i Vipps sammen med DNB. Blant dem er SpareBank 1-allianse, som gir opp sin lønning til Cash.
Initiativtakere representerer til sammen 100 norske banker, opplyste DNB i en pressemelding i går.
DNB, SpareBank 1-allianse, Eika Alliansen, Sparebanken Møre og 15 selvstendige sparebanker som også er delere i Østlandsforskning, har inngått en intensjonsavtale som innebærer at partene sammen skal videreutvikle Vipps som «helt Norges mobile lønnebank», heter det.

Bjerke blir styreleder
– Vipps skal i løpet av året være tilgjengelig på langt flere steder enn vi har sett til nå. Gjennom dette samarbeidet står vi bedre rustet til å vinne kappelet i konkurranse med nordiske og internasjonale aktører», sier Rune Bjørke, konsernsjef i DNB og pådragsende styreleder i Vipps.

Frittstående selskap
Vipps har hittil vært en del av DNB-konsernet, men blir nå et frittstående selskap. I tillegg Daugro Næringsliv er lønningen et resultat av flere møter med forhandlinger mellom partene som tilsvarer mobile betalingsløsninger.

Stiftelsen foms modeller:
– Funksjonshemming
– Delaktige
– Videreutviklingsstrukturer
– Vinningsplan
– Møteprogram (30-40 - ev. 60 opp)

Saksnummer: 1. mars 2017
Sakshistorikk se http://tds.no/forbruker/Saksnummer/2015
Faglig ansvar: ledningsengasje: Ulri Harstad
Kontaktperson: Gunn Lisa Fredheim | tlf. 770 58 300 | gml.a.fredheim@tds.no

31. august er det premiere på Faten for seg selv på NRK. 10 dager før det har kanalen mottatt over 3500 klager på at programleder Faten Mahdi Al-Hussaini bruker hijab.
Foto: Stein Blomberg

– Tanken om at hijab er undertrykkende, får folk til å reagere

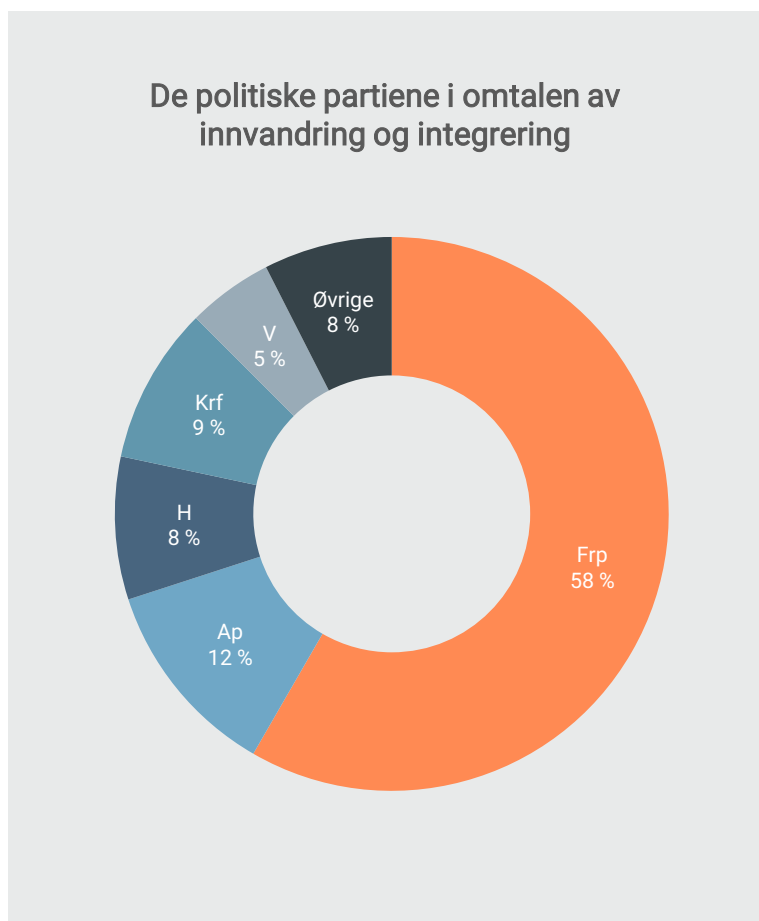
ANDERS VERBERG
Faten tar utvirket har ført til klagerkor i NRK.
– Det måtte altså en hijab til for å få det politiske topplaget til å kaste seg inn i en debatt rundt en sak i Kringkastingrådet, sier Elin Østjasater. Hun sitter selv i Kringkastingrådet, og er blant dem som reagerer på uttalelsene til kringkastingssjef Thor Gerjmund Eriksen, kulturminister Linda Hofstad Helleland (H) og andre politikere søndag kveld.
– Jeg noterer at kringkastingssjefen uttaler at 3500 klager til rådet representerer «mer krefter» og at disse folkes argumenter er delaktige, sier Østjasater, som også reagerer på at politikere fordømmer klagen.
– Når det gjelder selve saken, synes jeg at det er vanskelig folkeskikk å lese klagen før man uttaler seg om dem, sier Østjasater.

Hijab er blitt vanligere
Bruk av hijab har satt stemne i kok og tidligere. Og det er blitt vanligere med hijab de siste årene, forteller Bert Thorbjørnsrud. Hun er professor i Midlertidige studier ved Universitetet i Oslo (UiO).
Hun sier at det er mange grunner til å bruke hijab i dag.
– En ting er felles, og det er ønsket om å uttrykke en muslimsk identitet. Det er ofte tanken om at hijab er undertrykkende som får folk til å reagere, sier Thorbjørnsrud.
– Generelt ser vi en økning i antiislamske holdninger og er knyttet til kvinner og undertrykkelse, forteller Thorbjørnsrud.
Thorbjørnsrud, som selv ikke ser problemer med at Al-Hussaini bruker hijab på TV, forteller at hijabs symbolbygde har endret seg mye gjennom årene. I dag ser vi i videreføring av den moderne hijabs som dukket opp i Midtøsten på 70- og 80-tallet. Flere kvinner tok høyere utdanning, og brukte hodeplagg som en reaksjon mot maskulinitet.
Det sammen med en nyislamsk tenkning bidro til å gjøre den nye hijaben til et nytt og sterkt symbol.

Klagerkor til NRK
Kringkastingssjefen sier at han blir både opprørt og lei seg når han ser klageskjorten NRK har mottatt de siste dagene.
Kanalen har tatt imot over 3500 klager på at Faten Mahdi Al-Hussaini bruker hijab i programmet Faten tar utvirket. Det ligger dermed an til å bli den saken Kringkastingrådet har det mest klager på noen ganger.

Les også
Trino Ekersen kommenterer: Del 1, side 3

Diagrammet viser hvilke politiske partier som uttaler seg mest om innvandringsrelaterte spørsmål. Kildegrunnlaget er alle artikler som inneholder uttalelser fra politikere som tilhører de ulike partiene. Under «øvrige» inngår uttalelser fra Rødt, SV og MDG. (N=120)

I denne analysen har vi sett på i hvilken grad norske politikere uttaler seg i artikler om innvandringsrelaterte temaer, og hvilke partier som er mest synlige i omtalen. I tillegg har alle artikler som refererer til den politiske debatten rundt innvandringsrelaterte temaer blitt registrert, også de som ikke inneholder uttalelser fra politikere.

Innvandring og asylpolitikk er høyt oppe på dagsorden i valgkampen og bidrar til at mye av medieomtalen av innvandring i 2017 har et politisk tilsnitt. 23 prosent av artiklene som dreier seg om innvandringsrelaterte temaer (N=520) inneholder uttalelser fra politikere. I tillegg blir det referert til den politiske debatten rundt ulike innvandringsrelaterte sakskomplekser i ytterligere 18 prosent av omtalen uten at politikere uttaler seg. Det betyr at til sammen inneholder 41 prosent av artiklene om innvandringsrelaterte spørsmål henvisninger til den politiske debatten. Dette er en betydelig økning fra 2014, hvor den politiske debatten kom til uttrykk i 22 prosent av artiklene.

Diagrammet til venstre viser hvordan uttalelser om innvandringsrelaterte temaer fordeler seg mellom de ulike politiske partiene. Som diagrammet illustrerer, dominerer Frp i stor grad innvandringsdebatten. Både i 2014 og 2017 er asylsøkere temaet som oftest blir diskutert med en politisk referanse. Returavtaler og kvoteflyktninger er blant sakene som debatteres i 2017. Andre saker som får politisk oppmerksomhet dreier seg om utvisning av psykisk syke kriminelle, forslaget om å fjerne skatteklasser 2 for å fremme integrering og et eventuelt

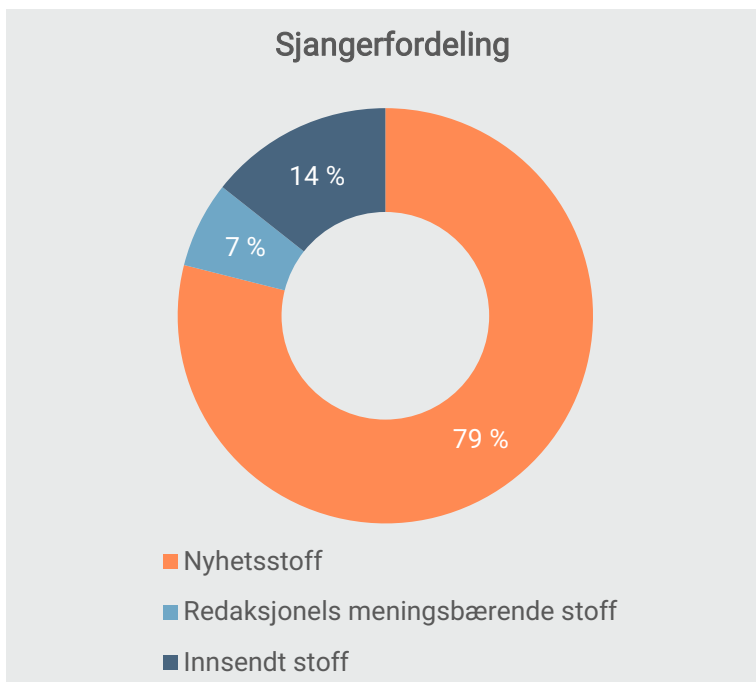
niqab-forbud. Høsten 2017 tar også flere politiske opposisjonspartier til orde for å kutte statsstøtten til den islamkritiske organisasjonen Human Rights Service.

Da dette er en analyse som baserer seg på et representativt utvalg artikler, er det verdt å presisere at de nevnte sakene kun er eksempler på temaer som debatteres i 2017, og ikke nødvendigvis sakene som har blitt omtalt aller mest.

Innvandring og integrering genererer en høy andel meningsbærende stoff

Journalistisk sjanger

Diagrammet viser hvordan de analyserte artiklene fordeler seg på journalistisk sjanger. (N=954)

- Alle de analyserte artiklene er kategorisert ut fra journalistisk sjanger. Det skilles mellom nyhetsstoff, redaksjonelt meningsbærende stoff (leder- og kommentarartikler) og innsendt stoff.
- Sammenlignet med 2014 er det en økning i andelen meningsbærende stoff. Andelen leder- og kommentarartikler har økt med tre prosentpoeng, mens det er en økning i innsendt stoff på to prosentpoeng. Sammenlignet med fordelingen i det generelle mediebildet er det en høyere andel meningsbærende stoff om temaet innvandring og integrering.
- Personer med innvandrerbakgrunn står som avsender av 13 prosent av debattinnleggene som tar for seg innvandringsrelaterte temaer i perioden. Med debattinnlegg menes leserinnlegg, altså innsendt stoff.
- Asylsøkere og flyktninger er det mest omtalte temaet i leder- og kommentarstoffet, etterfulgt av religion.

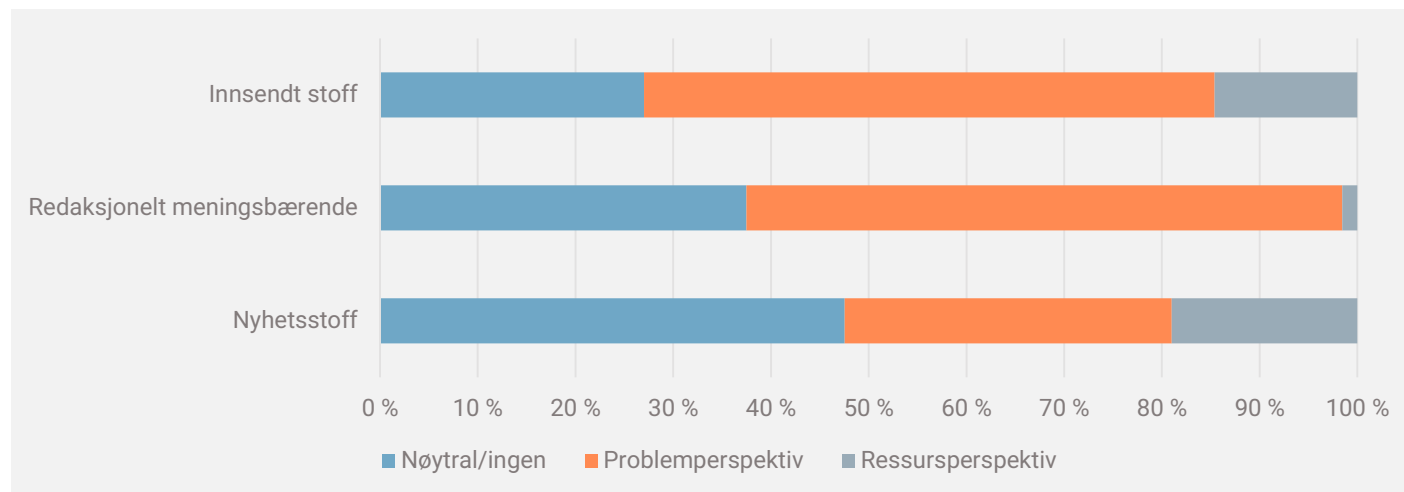
Til sammen er ett av fem oppslag i utvalget som er dybdeanalysert i denne analysen (N=954), meningsbærende stoff. Sammenlignet med mange andre stoffområder i norske medier er dette en høy andel. Hvis vi kontrollerer for debattinnlegg som er skrevet av personer med innvandrerbakgrunn om helt andre tema enn innvandring og integrering, går prosentandelen ned fra 21 til 19 prosent meningsbærende stoff. Denne korrigeringen virker med andre ord ikke inn på konklusjonen om at det er en høy andel debattstoff om temaer som angår innvandring og integrering.

I likhet med både 2009, 2011 og 2014 er det innenfor det meningsbærende stoffet, leserinnlegg og leder- og kommentarartikler, at det er høyest forekomst av problemfokuset stoff. Omkring 60 prosent av alle oppslag innenfor begge disse sjangrene adresserer på ulike måter problemer knyttet til innvandringsrelaterte spørsmål. Som nevnt er ikke problemperspektiv ensbetydende med at innvandring, integrering eller personer med minoritetsbakgrunn blir omtalt som et problem. Det kan like gjerne være lederartikler som for eksempel er kritiske til den gjeldende asylpolitikken.

Asylsøkere/flyktninger og religion er de to innvandringsrelaterte temaene som oftest blir debattert både i leserinnlegg og i leder- og kommentarartikler. Det mest markante utslaget av problemperspektiv finner vi i leserinnlegg om asyldebatten. Hele 88 prosent av leserinnleggene om asylpolitikk og asylsøkere har et problemperspektiv. En overveiende andel av leserinnleggene inneholder kritikk av den gjeldende politikken på asylområdet. Blant temaene som adresseres og problematiseres, er vedtaket om å stramme inn praksisen med midlertidige tillatelser til enslige mindreårige asylsøkere og tilbakekalling av statsborger-

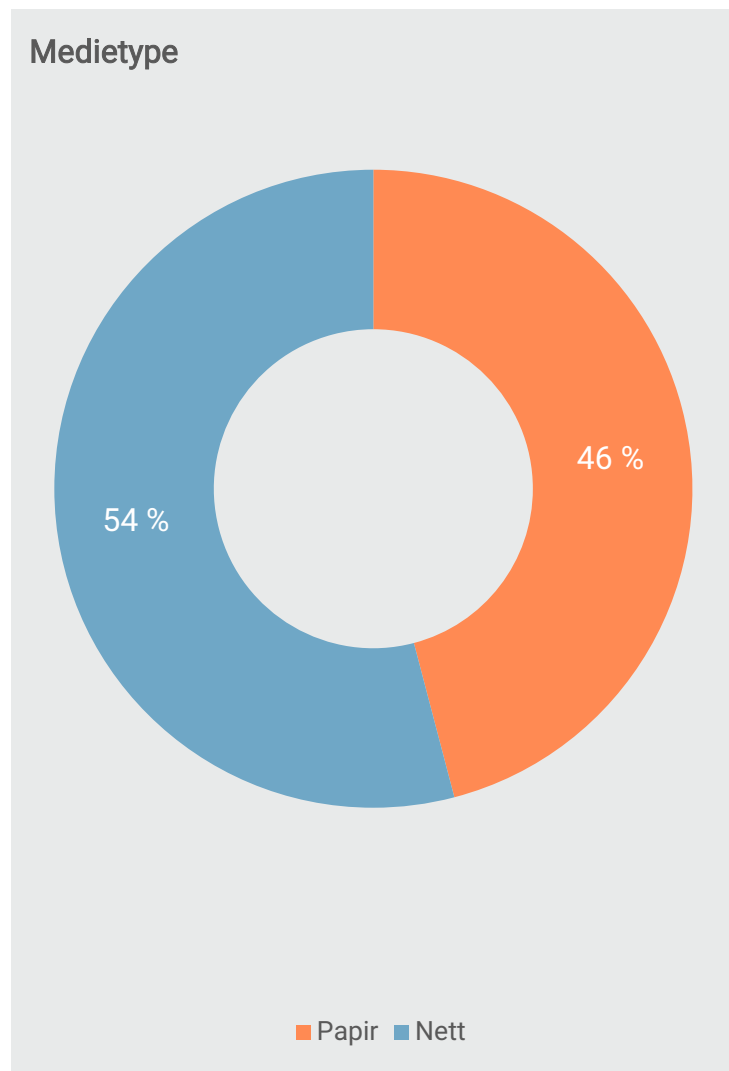
skap. Drøyt halvparten av leder- og kommentarartiklene som har asyl som mest fremtredende tema, har et problemperspektiv. Flere av disse dreier seg om de politiske skillelinjene i asyldebatten, som den klare politiske forskjellen mellom Venstre og Frp i innvandrings- og asylspørsmål. Videre er tilbakekalling av statsborgerskap og kutt i kvoteflyktninger også tema i leder- og kommentarartikler.

Som tidligere nevnt er det religiøse plagg, som hijab og niqab, som dominerer omtalen av religion i 2017. Dette gjelder på tvers av alle de journalistiske sjangrene. Den tidligere omtalte debatten rundt programleder Faten Mahdi al-Hussainis bruk av hijab i NRK-programmet «Faten tar valget» er blant sakene som engasjerer mest, samt diskusjonen om heldekkende ansiktsplagg i utdanningsinstitusjoner.

Diagrammet viser hvordan medieomtalen fordeler seg på journalistisk sjanger og hvor stor andel som har problem-, ressurs-, eller nøytralt perspektiv. (N=954)

Diagrammet viser hvordan alle de analyserte artiklene fordeler seg på nett- og papiraviser. (N=954).

Datagrunnlaget for denne analysen består av syv papiraviser og seks nettaviser, som til sammen publiserte 11 988 artikler på de utvalgte datoene i «nyhetsuken». 6 430 artikler ble publisert i nettavisene og 5 558 i papiravisene. At det er høyere publiseringshyppighet på nett fører til at datagrunnlaget består av flere nettartikler, til tross for at det er én papiravis mer i datagrunnlaget.

Av 11 988 artikler på nett og papir er det 954 artikler som omhandler innvandringsrelaterte temaer eller omtalte personer med innvandrerbakgrunn. Av disse er 54 prosent artikler i nettaviser og 46 prosent artikler i papiraviser.

Til tross for at kildene som ligger til grunn for analysen ikke er identisk i 2014 og 2017, er fordelingen av artikler mellom nett og papir svært lik. Også i 2014 var det en overvekt av dekning på nett (55 prosent).

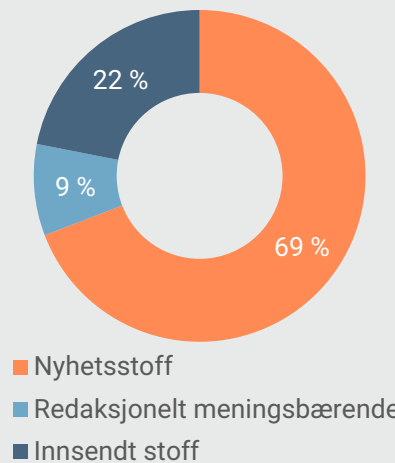
Gjennom hele analysen har vi fremhevet at asylsøkere og flyktninger har dominert det innvandringsrelaterte stoffet i avisene i 2017. Både i papiravisene og nettavisene er dette temaet det skrives mest om. Flest artikler om temaet publiseres på nett. Artikler som eksplisitt knytter personer med utenlandsk opprinnelse til kriminalitet har gått ned i volum sammenlignet med funn fra 2009 og 2014. I alle periodene er imidlertid en overvekt av artiklene om kriminalitet på nett. Samtidig utgjør også sportsstoff en betydelig andel av nettomtalen også i 2017. Her finner vi et betydelig antall artikler om fotballkamper som nevner spillere med minoritetsbakgrunn. Denne nevnte fordelingen henger sammen med at papiravisene ofte har mer

egenprodusert stoff, mens nettavisene har hyppigere oppdateringer om sport, krim, ulykker og underholdning.

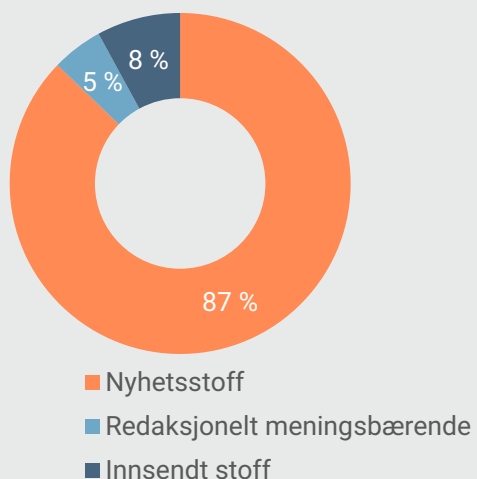
Når vi krysskobler medietype med perspektiv, bakgrunn, status og rolle finner vi ikke store utslag mellom nett- og papirmedier. Andelen artikler med problemperspektiv utgjør rett i underkant av 40 prosent både i nettavisene og papiravisene. Mens krimstoffet utgjør mer av omtalen med problemperspektiv i nettavisene, er det mer meningsbærende stoff i papiravisene som er problemfokuset. Andelen omtale med ressursperspektiv er marginalt høyere på nett (to prosent). Dette kan blant annet tilskrives en høy andel sportsstoff.

Informasjon om bakgrunn oppgis i en noe høyere andel artikler i nettaviser (26 prosent), sammenlignet med i papiravisene (24 prosent). Videre innehar personer med innvandrerbakgrunn rollen som «vanlig borger i samfunnet» i eksakt samme prosentandel i nett- og papirmedier. De mest tydelige skillene finner vi i forbindelse med rollen som «mistenkt» og «case». Personer med innvandrerbakgrunn er oftere fremstilt som mistenkt i nettartikler, mens rollen «case» er mer brukt i papirmediene. At personer med innvandrerbakgrunn oftere blir brukt som kilder i kraft av at de er innvandrere i papirmedier (case), henger som nevnt sammen med at papiravisene oftere har mer egenprodusert og dyptpløyende stoff.

Sjangerfordeling i papiravisene (N=438)

Sjangerfordeling i nettavisene (N=516)

Diagrammene viser hvordan de analyserte artiklene om innvandrere, innvandring og integrering, på henholdsvis nett og papir, fordeler seg på sjanger.

Sammenlignet med funn fra 2014 har andelen meningsbærende stoff om innvandring og integrering økt med fem prosentpoeng. Som nevnt er andelen meningsbærende stoff i 2017 høyere enn for mange andre stoffområder i norske medier. Samlet sett utgjør innsendt stoff om innvandringsrelaterte temaer, eller debattinnlegg som har personer med innvandrerbakgrunn som avsender, 22 prosent av det totale omfanget i papiravisene og åtte prosent i nettavisene. Av papiravisene er det mest innsendt stoff i Aftenposten og Klassekampen. Nettutgaven til Aftenposten har også det høyeste omfanget av innsendt stoff av nettavisene.

Andelen redaksjonelt meningsbærende stoff (leder- og kommentarartikler) om innvandringsrelatert tematikk har økt både i papir- og nettmediene. Som tidligere nevnt blir innvandringsrelaterte tema typisk knyttet opp mot valgkampen på leder- og kommentarplass. Klassekampen er papiravisen med størst andel leder- og kommentarartikler, mens Dagbladet.no er nettavisen med mest av denne stofftypen.

Til tross for at det er en høy andel meningsbærende stoff, er det i likhet med mediene deknings av øvrige samfunnsaktuelle temaer, nyhetsstoffet som dominerer omtalen. Vi finner som nevnt en større variasjon i nyhetsstoffet i papiravisene, enn i nettmediene, som flere lengre reportasjer og lengre nyhetsartikler. Som et resultat av dette gir papirmediene ofte et mer utfyllende bilde av innvandringsrelatert tematikk, til tross for at andelen kilder med innvandrerbakgrunn kun er to prosent i begge medietyper.

Oppsummering av den kvalitative analysen

I denne medieanalysen, som er den fjerde i rekken som Retriever utarbeider om innvandring og integrering i norske medier, finner vi at deknningen på enkelte områder har endret seg lite fra 2009 til 2017. På andre områder finner vi imidlertid en tydelige utvikling.

Det mest stabile trekket i deknningen over tidsspennet på ni år, er hvor sjelden personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde i norske medier. Personer med innvandrerbakgrunn blir brukt som kilder i kun to prosent av omtalen i noen av Norges største aviser i både 2009, 2011, 2014 og 2017. I kildegrunnlaget for analysen i 2017 skiller det i underkant av 4 prosentpoeng mellom avisen som har flest kilder med innvandrerbakgrunn og avisen som har færrest. Det er med andre ord ganske store variasjoner mellom enkelte av redaksjonene på dette feltet.

Når mediene intervjuer personer med innvandrerbakgrunn finner vi at det i tidsspennet mellom 2009 og 2017 stadig sjeldnere blir gitt opplysninger om hvor vedkommende opprinnelig er fra. Dette kan indikere at avisene anser dette som stadig mindre relevant.

En krysskobling med tema viser at mediene oftest opplyser om innvandreres bakgrunn i forbindelse med kriminelle handlinger, tett etterfulgt av saker som angår asylsøkere. Dette er også trekk i medieomtalen som går igjen over tidsperioden på ni år.

Sammenlignet med funn fra tidligere analyser er det et større debattelement i omtalen av innvandring og integrering i 2017. Dette reflekteres både gjennom en høy andel meningsbærende stoff (leserinlegg og leder- og kommentarartikler) og at nesten halvparten av all omtalen som dreier seg om innvandringsrelaterte tema refererer til den politiske debatten. Det er særlig asylsøkere og flyktninger som går igjen både i det meningsbærende stoffet, og i den politiske debatten som det blir referert til i nyhetsartiklene.

Utvikling i begrepsbruk relatert til innvandring og integrering

Kvantitativ analyse

Hvordan er begrepsbruken knyttet til innvandring og integrering i dag, sammenlignet med tidligere år? Har debatten og ordlyden rundt sentrale begreper endret seg? Og på hvilken måte?

Disse problemstillingene er utgangspunktet for denne kvantitative analysen. Retriever har utført som et supplement til den kvalitative. Utgangspunktet for analysen er en språkmodell som identifiserer nærheten og hyppigheten ett ord har til andre ord i medieomtalen. Eksempelvis vil modellen kunne identifisere hvilke ord som oftest brukes i nærheten av *innvandring*, og på denne måten vil vi få et innblikk i diskursen omkring et begrep eller ord. Modellen er basert på maskinlæring, og tar utgangspunkt i alle medieoppslag i Retrievers mediearkiv for de utvalgte årene. Vi har valgt å analysere medieomtalen i årene 2000, 2008 og 2017, med fokus på begrepene: innvandrer, flyktning, asylsøker, hijab, muslim, islam og integrering.

Hvert begrep er undersøkt ved hjelp av den overnevnte modellen, og på de neste sidene presenteres resultatene i ordlister på 13 ord per år. Jo høyere et ord er på listen, jo oftere brukes ordet i nær forbindelse med det aktuelle begrepet. I tabellen på neste side ser vi for eksempel at *arbeidsinnvandring* ligger øverst på listen over ord brukt i forbindelse med *innvandrer* i år 2000. Dette betyr at *arbeidsinnvandring* er det begrepet som oftest ble brukt i nær forbindelse med ordet innvandrer i 2000. Videre er *innvandringspolitikk* det nest mest brukte ordet og *arbeidskraft* det tredje mest brukte begrepet.

Omtalen av innvandrere

I analysen av begrepsbruken knyttet til ordet *innvandrere* finner vi flere interessante utviklingstrekk. For det første ser vi at arbeidsinnvandring og relaterte begreper som arbeidskraft og arbeidsmarked, utgjør en viktig del av omtalen. Dette gjelder imidlertid kun i 2000 og 2008. I 2017 finnes ikke et eneste «arbeidsrelatert» begrep blant de mest brukte ordene i omtalen.

I 2017 finner vi derimot en markant økning i begreper som beskriver debatt og politikk; som innvandringspolitikk, innvandringsdebatt, innvandringsspørsmål, innvandringsregnskap og integreringspolitikk. Begreper knyttet til debatt og politikk i 2017 er markert med lys grå farge, «arbeidsrelaterte» ord er markert i mørk grå i 2000 og 2008. Dette tyder på et skifte i diskursen om innvandrere: fra et relativt stort fokus på arbeidsinnvandring i 2000 og 2008, til en omtale mer preget av politikk og debatt.

Vi ser også at Erling Holmøy og Statistisk Sentralbyrås innvandringsregnskap dukker opp på 2017-listen. Dette indikerer at dette mye omtalte sakskomplekset, har vært den største enkeltsaken knyttet til begrepet *innvandrere* i året som har gått. Også i 2008 er det innvandringsregnskapet som fører til at SSB havner på listen. Her har omtalen imidlertid et større fokus på resultatene i regnskapet, enn hva som er tilfellet i 2017-sakskomplekset, der SSBs organisering og ledelse får mye oppmerksomhet.

	arbeidsinnvandring		integreringspolitikk		innvandringspolitikk
	innvandringspolitikk		innvandrerbefolkningen		innvandringsdebatt
	arbeidskraft		integrering		innvandringspolitikken
	innvandringsstopp		innvandreregrupper		integreringspolitikk
2	innvandringspolitikken	2	arbeidsinnvandringen	2	innvandringsspørsmål
0	innvandringsstoppen	0	innvandreres	0	innvandringsspørsmålet
0	masseinnvandring	0	ssbs	0	integrering
0	arbeidsinnvandringen	0	ssb	1	integreringspolitikken
0	fremmedfrykt	8	nettoinnvandring	7	innvandringsregnskap
	arbeidsmarked		arbeidsinnvandrerne		holmøy
	innvandringsmotstanderne		arbeidsinnvandrere		liberal
	arbeidsinnvandrere		innvandringspolitikk		sentralbyrå
	fremmedfrykten		arbeidsinnvandring		innvandringskritiske

Omtalen av muslimer

Analysen av ordet *muslim*, viser at begrepsbruken i årene 2000 og 2008 er relativt nøytral. Det er primært beskrivende ord på topplisten; ord som moské, religion, koranen, islam, og imam går igjen. I 2008 ser vi også en rekke andre religioner og religiøse folkeslag, som koptere, hindu, sikher og kristen, på listen. Dette kan tyde på at mye av diskursen om muslimer i 2008 ikke nødvendigvis er rettet primært mot islam og muslimer, men mot religion for øvrig. Fraværet av beskrivende begreper tyder også på at det har vært lite debatt rundt begrepet muslim. Beveger vi oss frem til år 2017, ser vi imidlertid at dette endrer seg. Blant de 13 øverste begrepene på listen finner vi ord som: fordom, innvandrer, islamofobi og ekstremisme. Blant begrepene som også er mye brukt i forbindelse med *muslim*, finner vi ord som muslimhat, holdning og sivilisasjonsødeleggende. Vi finner ingen slike ord på listene for 2000 og 2008. Dette er et klart tegn på at omtalen knyttet til muslimer er blitt mer ladet og mer preget av meninger og debatt. At *innvandrer* ligger høyt på listen tyder også på at muslimer knyttes nærmere omtalen av innvandrere og innvandring, enn hva som har vært tilfellet tidligere år.

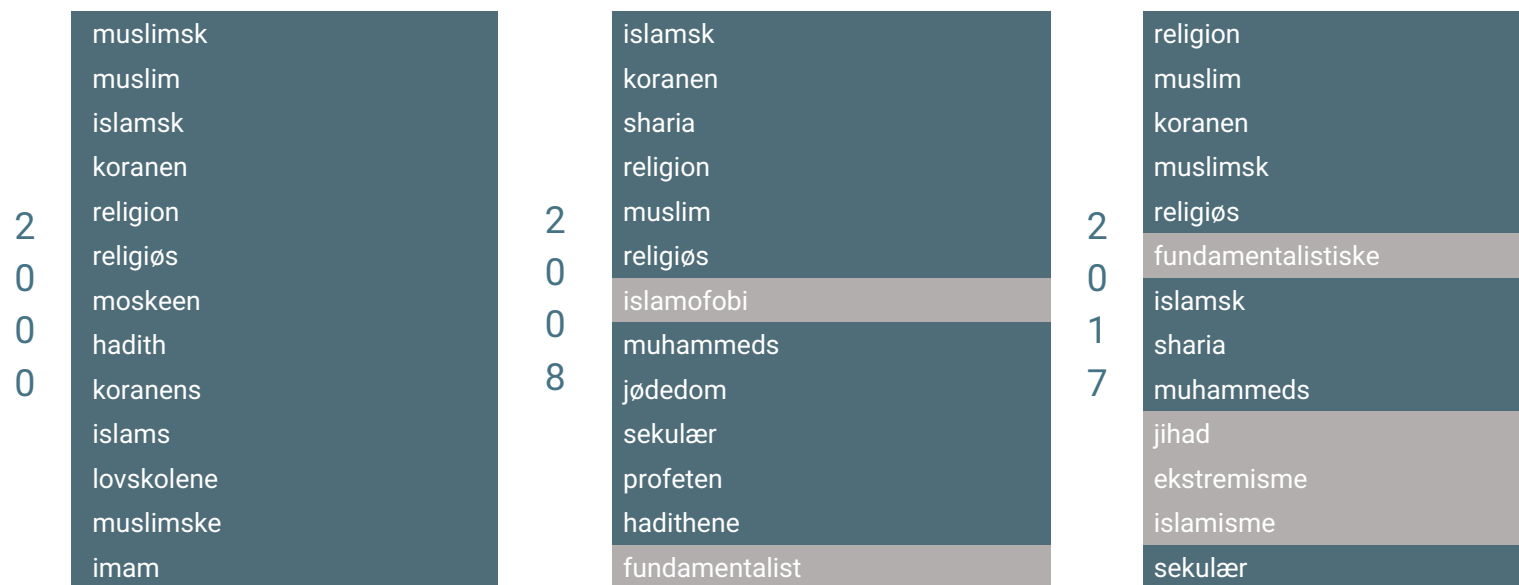
At begrepet *fordom* ligger høyt på listen betyr at dette begrepet er blitt en viktig del av debatten knyttet til muslimer. I tillegg finner vi begrepene *islamofobi* og *ekstremisme* på listen. Disse begrepene indikerer også at medieomtalen knyttet til muslimer er mer ladet i 2017, enn i de to tidligere årene vi har undersøkt.

2000	islam	2008	religion	2017	islam
	moské		islam		religion
	religion		koranen		fordom
	moskeen		imam		jøde
	koranen		kristen		minoritet
	islams		moské		etnisk
	moskéen		imamer		koranen
	muslimske		hellig		innvandrer
	moskéer		sikher		islamofobi
	allah		hindu		moské
	imam		sharia		kristen
	fredagsbønnen		koptere		ekstremisme
	minaretene		muslimen		ahmadiyya

Omtalen av islam

I likhet med analysen av begrepet muslim, viser analysen av *islam* en nøytral, beskrivende omtale i år 2000. Her finner vi ord som beskriver religionen; ord som muslim, koranen, religion og moskeen. Beveger vi oss frem til år 2008 ser vi imidlertid at begrepsbruken endrer seg. Begrepene *islamofobi* og *fundamentalist* viser seg på listen over ord hyppigst brukt i nærhet til ordet islam i norske medier. Dette tyder på at omtalen knyttet til islam har inntatt et annet, mer ladet, uttrykk allerede i 2008. Dette så vi ikke i analysen av begrepsbruken knyttet til ordet muslim. Med andre ord ser vi at debatten og begrepsbruken rundt religionen *islam*, endrer seg på et tidligere tidspunkt enn hva debatten og begrepsbruken rundt *muslimer* gjør. Debatten og den mer ladede ordbruken rundt konstruksjonen, eller religionen, starter altså tidligere enn hva den ladede debatten knyttet til personen, eller muslimen, gjør.

Beveger vi oss videre til 2017 ser vi en ytterligere økning i lignende begrepsbruk. *Fundamentalistiske* som dukket opp på listen i 2008, kommer nå høyre opp. Dette betyr at begrepet oftere brukes nært islam i medieomtalen. Vi finner også ordene jihad, ekstremisme og islamisme på «topplisten» i 2017. Like utenfor listen ligger ordene ekstremist, islamist og islamistisk - ord vi ikke finner i 2000 eller 2008. Disse funnene viser at begrepsbruken knyttet til islam har endret seg betydelig i løpet av perioden. I 2017 omtales islam langt oftere i sammenheng med begrepene ekstremisme og fundamentalisme.

Omtalen av hijab

Retriever har også analysert utviklingen i begreps- og ordbruken knyttet til hodeplagget hijab. Det viser seg at hijab ble nevnt eller omtalt i svært få medieoppslag i år 2000. Ordene i «topplisten» for 2000 må derfor sees i lys av dette: få medieoppslag som basis gjør at tilfeldigheter kan gi utslag i listen. Vi har derfor valgt å fokusere analysen på omtalen av hijab i årene 2008 og 2017.

I både 2008 og 2017 ser vi at det er enkeltsaker som oftest er omtalt i nær forbindelse med ordet hijab. I 2008 er det Keltoum Missoum sitt brev til Politidirektoratet med spørsmål om hijabbruk og politiuniform, som preger omtalen så vel som i de to påfølgende årene. En rekke ord på 2008-listen, som politiuniformen, uniformsreglementet og politikvinner, viser hvor stor omtalen og debatten ble i kjølvannet av Missoums brev. I 2017 er det igjen en enkeltsak som sparker i gang den største hijabdebatten i norske medier. Denne gangen er det NRK-programleder Faten Mahdi Al-Hussaini, som er katalysator for en ny hijabdebatt. Hun omtalte seg selv som «den første programlederen med hijab på NRK», og utløste med dét et skred av klager til Kringkastingrådet, og en intens debatt om hijabbruk – bemerkelsesverdig likt Missoum-saken i 2008.

Et annet interessant funn er de to begrepene *kvinneundertrykkende* og *barnehijab* som ligger på listen i 2017. Dette tyder på at debatten av og rundt disse aspektene ble tydeligere i 2017.

konvertitt		hodeplagget		hijaben
skautet		politiuniformen		hodeplagget
ebrahim yazdi		keltoum missoum		faten mahdi
livssynsfrihet		hijaben		hodeplagg
hadith	2	hodeplagg	2	niqab
kvinneperspektivet	0	uniformsreglement	0	kvinneundertrykkende
islam	0	politikvinner	0	burka
bukhari	0	hijaber	1	barnehijab
lovskolene	0	rukshana begum	7	nikab
koranens		uniformen		nikaben
omskjærer		verdimessig		hijab
religion		jay ganapati		hijabens
faraoniske		uniformsreglementet		hijabbruk

Omtalen av flyktninger

I analysen av ord- og begrepsbruk i medieomtalen knyttet til flyktninger, finner vi relativt få og små endringer i de tre årene. Vi ser at bosetting er et tema som går igjen alle tre årene, dog flytter begrepene seg noe ned på listen i år 2017. Dette betyr at de brukes litt sjeldnere i nærheten av *flyktninger* enn i 2000 og 2008. Likevel er det tydelig at dette er et stabilt tema, og det eneste vi har identifisert som går igjen alle tre år.

Videre ser vi at begrepet *flyktningsstrømmen* beveger seg høyt opp på listen i 2017. Begrepet er også tilstede i 2008, men brukes betydelig oftere nært omtale av flyktninger i 2017. I tillegg ser vi at ordet *enslig* kommer inn på listen i 2017, hvilket tyder på en økt omtale av enslige asylsøkere eller flyktninger.

I 2008 finner vi IMDi høyt på listen. Dette ser ut til å komme som et resultat av IMDis anmodning om å bosette flyktninger som har fått opphold. I 2008 får dette ekstra oppmerksomhet etter at Vårt Land avdekker et stort antall kommuner som ikke følger IMDis anmodning, og saken får med dette stor oppmerksomhet.

Den øvrige ord- og begrepsbruken knyttet til flyktninger ser ut til å være stabil i de tre årene. Debatten, ordlyden eller begrepsbruken ser ikke ut til å ha endret seg slik vi for eksempel har sett i islam- og muslimdiskursen. Dette viser også at 2017-debatten knyttet til flyktninger er betydelig mindre ladet, enn hva debatten knyttet til islam og muslimer er.

2 0 0 0 0	flyktningene	2 0 0 8	flyktningene	2 0 1 7	flyktningene
	flyktninger		bosettes		flyktninger
	bosettes		høykommissær		flyktningsstrømmen
	asylsøker		bosette		flyktningenes
	asyl		unhcr		bosettes
	flyktningsstatus		integrerings og mangfoldsdirektorat		bosette
	utlendingsdirektoratet		imdi		asylsøker
	tilbakevendingsstøtte		asylsøkerne		flykninger
	udi		unhcr		nyankomne
	asylmottakene		flyktningsstrømmen		flyktningsstrøm
	unhcr		asylsøker		flyktningar
	asylsøkerne		flykninger		asylsøkerne
	oppholdstillatelse		bosettingsordning		enslig

Omtalen av asylsøkere

Retriever har også undersøkt hvilke ord og begreper som brukes i sammenheng med *asylsøkere*. Resultatene her viser en noe større endring enn hva vi så i analysen av *flyktninger*. I årene 2000 og 2008 består omtalen primært av deskriptive ord som asylsøknad, asylmottak, asyl, og oppholdstillatelse. Det er få forskjeller mellom de to første årene. Den største er at ordene *asylstrøm* og *asylpolitikk* kommer inn på listen i 2008. Dette tyder på noe økt debatt og politisk fokus.

I 2017 finner vi imidlertid flere «nye» ord eller begreper på «topplisten». Det er ordene enslig, beskyttelsesbehov, mindreårig, tvangsreturer og afghanere, som viser at omtalen av asylsøkere var mer spisset i 2017. Blant andre begreper som ofte brukes i forbindelse med asylsøkere finner vi flere varianter av ord som tvangsretur og returneres. Dette viser at debatten knyttet til tvangsreturer utgjør en stor del av omtalen der asylsøkere omtales i 2017. Ordene kan knyttes til debatten og omtalen av det mediene har kalt «Oktoberbarna»: afghanske asylsøkere som kom til Norge som enslige, mindreårige asylsøkere høsten 2015, og hvorav mange i løpet av høsten 2017 fyller 18 år. Asylsøkerne mistet beskyttelsen de har hatt i Norge denne høsten, og Utlendingsmyndighetene bestemmer at de skal sendes tilbake til Afghanistan. 2017-listen tyder på at dette utgjorde den største enkeltsaken i mediediskursen om asylsøkere dette året. Samtidig genererte saken en større politisk debatt om midlertidig opphold for enslige, mindreårige asylsøkere, hvilket også kan forklare hvorfor disse ordene er brukt så hyppig og nært knyttet *asylsøkere*.

2	utlendingsdirektoratet	2	asyl	2	asylsøknad
0	asylsøknad	0	udi	0	enslig
0	asylmottak	0	utlendingsdirektoratet	1	udi
0	udi	8	asylmottak	7	beskyttelsesbehov
	asyl		asylmottakene		asyl
	asylmottakene		udis		utlendingsdirektoratet
	asylsøknadene		asylanter		mindreårig
	oppholdstillatelse		asylsøknad		asylbarn
	udis		asylstrøm		tvangsreturer
	mottakene		noas		afghanere
	asylmottaket		asylpolitikk		asylmottakene
	flyktning		asylsøkere		udis
	transittmottak		asylsøknadene		asylsøknadene

Omtalen av integrering

Ordlisterne viser at diskursen rundt begrepet *integrering* er preget av flere likhetstrekk i 2000, 2008 og 2017. I alle de tre tidsintervallene er ulike varianter av *innvandringspolitikk* tett knyttet opp mot den offentlige samtalen om integrering. Integreringspolitikk er begrepet som er aller tettest knyttet til integrering i 2008, og er nummer to på listen i 2017. I 2017 finner vi også at en annen variant av ordet, *integreringsdebatt*, blant de mest brukte begrepene sammen med integrering.

At debatten rundt hvordan man best mulig skal integrere flyktninger og innvandrere i det norske samfunnet har vært høyt på dagsorden fra 2000 til 2017, understrekes også ved at det er flere varianter av ord på listene som konkret omhandler denne prosessen: *Integreringsprosessen*, *opplæringsplanen*, *introduksjonsprogrammet*, *integreringstiltak* og *integreringsarbeid*. Variasjoner av disse ordene er blant de mest brukte i alle de tre periodene. Sistnevnte, *integreringsarbeidet*, er begrepet som er aller tettest knyttet opp mot integrering i 2017, og en annen variant av ordet, *integreringsarbeid*, er nummer tre på listen samme året. Kommunenes integreringsarbeid, og andre lokale integreringstiltak, blir særlig mye omtalt i 2017. Dette arbeidet blir også knyttet opp mot introduksjonsprogrammet som kommunene er pålagt å tilby nyankomne innvandrere. Introduksjonsprogrammet er også knyttet opp mot det tredje likhetstrekket vi finner i omtalen av integrering, nemlig nærheten i begreper som på ulike måter omhandler norskopplæring. Koplingen mellom språkopplæring og integrering er sterkest i 2000 og 2017, hvor ulike språk- og norskopplæringsord er blant begrepene som oftest blir eksplisitt nevnt i forbindelse med integrering.

At begrepet *innvandrerkvinner* er blant de mest brukte i forbindelse med integrering i både 2008 og 2017 vitner om at integreringen av denne gruppen har vært en tilbakevendende og mye omtalt problemstilling.

	Morsmålsopplæring		Integreringspolitikk		Integreringsarbeidet
	Integreringsprosessen		Innvandrer		Integreringspolitikk
	Norskopplæringen		Integreere		Integreringsarbeid
	Minoritetsspråklige		Integreringsarbeidet		Integrerings
2	Integreringsarbeidet	2	Introduksjonsprogram	2	Integreringstiltak
0	Integreringspolitikken	0	Minoritet	0	Introduksjonsprogrammet
0	Norskopplæring	0	Innvandrerbefolkningen	0	Norskopplæring
0	Integrerings	0	Introduksjonsprogrammet	1	Inkludering
	Innvandrerbefolkningen	8	Etnisk	7	Språkopplæring
	Integreringspolitikk		Flerkulturell		Integreringa
	Opplæringsplanen		Integreringsarbeid		Integreere
	Integreere		Innvandrerkvinner		Integreringsdebatt
	Introduksjonsprogram		Inkluderingsplan		Innvandrerkvinner

Oppsummering av den kvantitative analysen

Omtalen av innvandrere og innvandring er i årene 2000 og 2008 preget av «arbeidsrelaterte» begreper som *arbeidsinnvandring*. Dette er helt fraværende i 2017, hvor vi i stedet finner en markant økning i begreper som beskriver debatt og politikk; som innvandringspolitikk, innvandringsdebatt, innvandringssspørsmål, innvandringsregnskap og integreringspolitikk. Dette tyder på et skifte i diskursen om innvandrere: fra et relativt stort fokus på arbeidsinnvandring i 2000 og 2008, til en omtale mer preget av politikk og debatt i 2017.

Det er omtalen av muslimer og islam som ser ut til å i størst grad være preget av meningsytringer og ladede begreper. Utviklingen har spesielt vært markant for bruken av ordet *islam*. Begrepene islamofobi og fundamentalist viser seg på listen allerede i 2008, og i 2017 finner vi ordene jihad, ekstremisme og islamisme på «topplisten». Like utenfor listen finner vi i tillegg ordene ekstremist, islamist og islamistisk - ord vi ikke finner i 2000 eller 2008. Når vi ser på omtalen av muslimer, finner vi først lignende ladede begreper i 2017. Med andre ord ser vi at debatten og begrepsbruken rundt religionen *islam*, endrer seg på et tidligere tidspunkt enn hva debatten og begrepsbruken rundt *muslimer* gjør. At *innvandrere* ligger høyt på listen i 2017, tyder også på at muslimer knyttes nærere omtalen av innvandrere og innvandring, enn hva som har vært tilfellet tidligere år.

Omtalen av hijab ser ut til å være preget av enkeltsaker både i år 2008 og 2017. I 2008 er det Keltoum Missoum og hijab som en del av politiuniformen, som driver omtalen. I 2017 er det Faten Mahdi Al-Hussainis bruk av hijab som programleder, som er katalysator. Selv om enkeltsakene er forskjellige, er det likevel bemerkelsesverdig store fellestrekk mellom de to: Det ser ut til å være bruken av hijab i arbeidslivet, og kanskje mer presist, i yrker der en er godt synlige for folk flest, som er grunnlaget for en større debatt begge år.

I omtalen knyttet til begrepet *flyktning* finner vi flere stabile trekk. Vi ser at bosetting er et tema som går igjen alle tre årene, dog flytter begrepene seg noe ned på listen i år 2017. Dette betyr at de brukes litt sjeldnere i nærheten av *flyktinger* enn i 2000 og 2008. Debatten, ordlyden eller begrepsbruken knyttet til flyktinger, ser ikke til å ha endret seg slik vi for eksempel har sett i islam- og muslimdiskursen.

Begrep- og ordbruk i forbindelse med *asylsøker* viser en langt større endring og utvikling. Her finner vi i 2017 en rekke «nye» ord på listen: enslig, beskyttelsesbehov, mindreårig, tvangsreturer og afghanere. Dette tyder på at omtalen av asylsøkere var mer spisset i 2017.

Diskursen rundt begrepet *integrering* er preget av flere likhetstrekk i 2000, 2008 og 2017. I alle de tre tidsintervallene er ulike varianter av *innvandringspolitikk* tett knyttet opp mot den

offentlige samtalen om integrering. Videre er ulike ord og begreper som omhandler integreringsprosessen, som *opplæringsplanen*, *introduksjonsprogrammet*, *integreringstiltak* og *integreringsarbeid* blant de mest brukte i alle de tre årene. At begrepet *innvandrerkvinner* er blant de mest brukte i forbindelse med integrering i både 2008 og 2017 vitner om at integreringen av denne gruppen har vært en aktuell og mye omtalt problemstilling over flere år.

Sammenligner vi omtalen av innvandrere, flyktning, asylsøker, hijab, muslim og islam og integrering, ser vi at den absolutt største endringen ligger i begrepsbruken knyttet til islam og muslim. Vi ser at det har vært stor endring i hvilke ord som brukes, og at utviklingen i tillegg har gått i retning av mer ladede, meningsbærende, begreper. Til sammenligning ser vi at omtalen av flyktinger og integrering er relativt stabil i de tre årene, og uten noen spesielt ladede begreper.

Kildegrunnlag og metode

Denne medieanalysen tar for seg omtalen av innvandrere, asylsøkere, flyktninger og personer med minoritetsbakgrunn, samt temaer relatert til innvandring og integrering.

Den kvantitative delen inneholder data som kontekstualiserer den mest fremtredende diskursen rundt ulike begreper relatert til innvandring. Søket er gjort i alle de redaksjonelle kildene Retriever har tilgang til i henholdsvis år 2000, 2008 og 2017. Utgangspunktet for analysen er en språkmodell som identifiserer nærheten og hyppigheten ett ord har til andre ord i medieomtalen.

Den kvalitative delen av analysen er basert på et utvalg utgaver av 13 medier: VG (papirutgaven), Aftenposten (papirutgaven), Dagbladet (papirutgaven), Bergens Tidende (papirutgaven), Stavanger Aftenblad (papirutgaven), Dagens Næringsliv (papirutgaven), Klassekampen (papirutgaven), Aftenposten.no, Nettavisen, NRK.no, Dagbladet.no, VG Nett og DN.no. Analysen består av 12 utgaver av hver avis.

Retriever har brukt modellen "nyhetsuke" for å velge ut et representativt utvalg artikler. Denne modellen ble lansert av Sigurd Allern i *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser* (2001, IJ-forlaget). Det er valgt dager med størst mulig spredning på både ukedager og tidspunkt i løpet av måneden. Ingen søndager er valgt, ettersom ikke alle papiravisene har søndagsutgaver. Utgavene som er valgt er den første mandagen i januar, den andre tirsdagen i februar, den tredje onsdagen i mars, den fjerde torsdagen i april osv. gjennom hele året.

Følgende datoer er analysert: Mandag 2. januar, tirsdag 14. februar, onsdag 15. mars, torsdag 27. april, fredag 5. mai, lørdag 10. juni, mandag 17. juli, tirsdag 22. august, onsdag 6. september, torsdag 12. oktober, fredag 17. november og lørdag 23. desember. Alle artikler i hver utgave er analysert, og for nettavisene er alle publiserte artikler i løpet av det aktuelle døgnet analysert. Perioden som er analysert, er altså 01.01.2017-31.12.2017.

Analysen har tatt utgangspunkt i et datamateriale på 11.988 artikler, hvorav 954 er vurdert som relevante (8 prosent). Det som er regnet som relevante artikler er alle artikler innenfor temaer om innvandring og integrering, samt artikler som omtaler folk som kommer fra andre land enn Norden. Artikler der ord som innvandrere, asylsøker, flyktning, utlending osv. er nevnt, er regnet som relevante. I tillegg er artikler relevante når personene som intervjues eller omtales har navn som åpenbart ikke er norske. Det kan i enkelte tilfeller være vanskelig å avklare om en person/kilde har bakgrunn fra et ikke-nordisk land. I slike tilfeller er artikkelen vurdert fra om det er nærliggende å tro at en gjennomsnittlig leser oppfatter vedkommende som utenlandsk eller av utenlandsk opprinnelse. Omtale av folk fra andre land som ikke er eller har vært bosatt i Norge, for eksempel utenlandske politikere eller kjendiser, er heller ikke relevant.

Gjennom hele analysen benytter vi ordet «medieoppslag» som samlebegrep på tekster av alle typer sjangre. Det dreier seg

altså om både nyhetsartikler, reportasjer, notiser, kommentarartikler, lederartikler, leserinnlegg osv. Noen lesere vil kunne oppfatte medieoppslag som noe som er utelukkende redaksjonelt produsert, men her menes også innsendt stoff.

Litteratur

Allern, S. 2001. *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*, Kristiansand, IJ-forlaget.

Eide, E., Simonsen, A.H. 2007. *Mistenkelige utlendinger. Minoriteter i norsk presse gjennom hundre år*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.

Strand, Ane Kathrine. 2017. *Muslimere og islam i mediene 2016*. En analyse utarbeidet av Retriever på oppdrag fra Fritt Ord.

Vedlegg 1 – kvalitativ analyse

Representasjonen av innvandrere i norske medier

Synlighet	2009	2011	2014	2017
Innvandrere som kilde	2 %	2 %	2 %	2 %
Omtalt uten å bli intervjuet	3 %	5 %	5 %	6 %

Øverste rad i tabellen viser hvor stor del av medieomtalen i henholdsvis 2009, 2011, 2014 og 2017 som inneholder uttalelser fra personer med innvandrerbakgrunn. Nederste rad viser hvor stor del av medieomtalen hvor personer med innvandrerbakgrunn blir nevnt eller omtalt uten å komme til orde. Kildegrunnlaget er det totale datamaterialet som er hentet ut gjennom modellen nyhetsuke i de ulike rapportene Retriever har utarbeidet om innvandring og integrering i norske medier.

Vedlegg 2 – kvalitativ analyse

Temaer i omtalen av innvandring og integrering

Tema	2009	2011	2014	2017
Kriminalitet	12 %	26 %	26 %	11 %
Religion	29 %	17 %	19 %	17 %
Asylsøkere/flyktninger	14 %	20 %	17 %	30 %
Integreringstiltak	8 %	8 %	4 %	9 %
Diskriminering/rasisme	12 %	5 %	8 %	5 %
Arbeidsmarked	9 %	8 %	9 %	6 %
Annet	16 %	16 %	17 %	22 %

Tabellen viser hvilke temaer som preget omtalen i 2009, 2011, 2014 og 2017. Kildegrunnlaget er alle artikler i de ulike årene som dreier seg om innvandringsrelaterte spørsmål (her er for eksempel ikke artikler som kun nevner personer med utenlandsk navn inkludert). Temaene som vises i tabellen er de mest omtalte i alle de fire periodene. I kategorien «annet» er det slått sammen ulike temaer som har fått lite omtale hver for seg i de ulike årene, eller temaer som kun får omtale enkelte år.

Vedlegg 3 – kvalitativ analyse Betegnelse av bakgrunn

Opplysninger om bakgrunn	2009	2011	2014	2017
Opplysninger om bakgrunn	29 %	30 %	28 %	25 %
Ingen opplysninger om bakgrunn	71 %	70 %	72 %	75 %

Betegnelse av bakgrunn	2009	2011	2014	2017
Innvandrere	-	-	4 %	2 %
Asylsøker/flyktning	-	-	4 %	9 %
Andregenerasjons innvandrere	-	-	1 %	<1 %
Utenlandsk arbeidsinnvandrere	-	-	4 %	2 %
Status ikke oppgitt	-	-	87 %	87 %

Den øverste tabellen viser i hvilken grad personers bakgrunn eller opphav eksplisitt er oppgitt i artiklene. Kildegrunnet er alle artikler i de ulike årene som dreier seg om personer med innvandrerbakgrunn eller om en navngitt innvandrerguppe.

Den nederste tabellen er basert på all omtale som handler om en konkret innvandrere eller innvandrerguppe, og viser hvor stor andel av denne omtalen som oppgir statusen til vedkommende. Med status menes om personen er asylsøker/flyktning, innvandrere, utenlandsk arbeidsinnvandrere eller andregenerasjons innvandrere. Analysen Retriever utarbeidet i 2009 og 2011 inneholdt ikke denne variabelen.

Vedlegg 4 – kvalitativ analyse Perspektiv i omtalen

Perspektiv	2009	2011	2014	2017
Problemperspektiv	40 %	24 %	35 %	39 %
Ressursperspektiv	27 %	18 %	22 %	17 %
Nøytralt perspektiv	33 %	58 %	43 %	44 %

Tabellen viser hvordan artiklene i analysegrunnlaget i 2009, 2011, 2014 og 2017 fordeler seg på «ressursperspektiv», «problemperspektiv» og «nøytralt perspektiv». Analysegrunnlaget er alle artikler som handler om innvandringsrelaterte spørsmål, eller som nevner eller omtaler personer med innvandrerbakgrunn.

Vedlegg 5 – kvalitativ analyse Sjanger og perspektiv i omtalen

Sjanger	2009	2011	2014	2017
Nyhetsstoff	78 %	82 %	84 %	79 %
Innsendt stoff	16 %	12 %	12 %	14 %
Redaksjonelt meningsbærende stoff	6 %	6 %	4 %	7 %

Sjanger og perspektiv 2009	Problemperspektiv	Ressursperspektiv	Nøytralt perspektiv
Nyhetsstoff	32 %	32 %	36 %
Innsendt stoff	70 %	19 %	11 %
Redaksjonelt meningsbærende stoff	53 %	31 %	16 %

Tabellen øverst til venstre viser hvordan artiklene i analysegrunnlaget i 2009, 2011, 2014 og 2017 fordeler seg på journalistisk sjanger. De øvrige tabellene på siden viser hvordan omtalen i 2009, 2011, 2014 og 2017 fordeler seg på sjanger og perspektiv. Kildegrunnlaget er alle artikler som er dybdeanalysert de ulike årene og som dreier seg om innvandringsrelaterte temaer, eller omtaler eller nevner personer med utenlandsk bakgrunn.

Sjanger og perspektiv 2011	Problemperspektiv	Ressursperspektiv	Nøytralt perspektiv
Nyhetsstoff	20 %	21 %	59 %
Innsendt stoff	43 %	8 %	49 %
Redaksjonelt meningsbærende stoff	40 %	5 %	55 %

Sjanger og perspektiv 2014	Problemperspektiv	Ressursperspektiv	Nøytralt perspektiv
Nyhetsstoff	33 %	22 %	45 %
Innsendt stoff	50 %	22 %	28 %
Redaksjonelt meningsbærende stoff	51 %	20 %	29 %

Sjanger og perspektiv 2017	Problemperspektiv	Ressursperspektiv	Nøytralt perspektiv
Nyhetsstoff	34 %	19 %	47 %
Innsendt stoff	58 %	15 %	27 %
Redaksjonelt meningsbærende stoff	61 %	<1 %	38 %

Vedlegg 6 – kvantitativ analyse

Utvikling i begrepsbruk – utfyllende lister

Omtalen av innvandrere

2000	2008	2017
Arbeidsinnvandring	Integreringspolitikk	Innvandringspolitikk
Innvandringspolitikk	Innvandrerbefolkningen	Innvandringsdebatt
Arbeidskraft	Integrering	Innvandringspolitikken
Innvandringsstopp	Innvandrergrupper	Integreringspolitikk
Innvandringspolitikken	Arbeidsinnvandringen	Innvandringssspørsmål
Innvandringsstoppen	Innvandrerer	Innvandringssspørsmålet
Masseinnvandring	ssbs	Integrering
Arbeidsinnvandringen	ssb	Integreringspolitikken
Fremmedfrykt	Nettoinnvandring	Innvandringsregnskap
Arbeidsmarked	Arbeidsinnvandrere	Holmøy
Innvandringsmotstanderne	Arbeidsinnvandrere	Liberal
Arbeidsinnvandrere	Innvandringspolitikk	Sentralbyrå
Fremmedfrykten	Arbeidsinnvandring	Innvandringskritiske
Asylpolitikk	Innvandrergruppen	Statistisk
Fremmedfiendtlighet	Førstegangsinnvandrere	Innvandringa
Arbeidsledighet	Fremmedfrykt	Fremskrivinger
Arbeidskraftreserver	Minoritet	ssbs
Fødselsrate	Fødselsrater	Innvandringskritisk
Fjernkulturell	Integreringspolitikken	ssb
Innvandringsland	Multikulturell	Asylpolitikk
Høyrepopulistene	Innvandringsgrupper	Integreringsdebatt
Fremmedfiendtlige	Førstegenerasjonsinnvandrere	Retorikk
Arbeidsdirektør	Etnisk	Innvandringsfeltet

Omtalen av muslimer

2000	2008	2017
Islam	religion	islam
Moské	islam	religion
Religion	koranen	fordom
Moskeen	Imam	jøde
Koranen	Kristen	minoritet
Islams	Moské	etnisk
Moskéen	Imamer	koranen
Muslimske	Hellig	innvandrere
Moskéer	Sikher	islamofobi
Allah	Hindu	moské
Imam	Sharia	kristen
Fredagsbønnen	Koptere	ekstremisme
Minaretene	Muslimen	ahmadiyya
Islamisering	Ramadan	muslimhat
Lovskolene	Skriftlærde	holdning
Muhammed	Hadithene	trossamfunn
Id al- fitr	Jøde	muslimske
Fredagsbønn	Muslimere	trosretninger
Fastemåneden	Offerhøytiden	Ikke-muslimere
Moskéene	Allahs	Sivilisasjonsødeleggende
Klippemoskeen	Troende	Frihetsorienterte
Profeten	Religionene	Blasfemilover
Koranens	Svinekjøtt	Ateist

Vedlegg 6 – kvantitativ analyse

Utvikling i begrepsbruk – utfyllende lister

Omtalen av islam

2000	2008	2017
Muslimsk	Islamsk	Religion
Muslim	Koranen	Muslim
Islamsk	Sharia	Koranen
Koranen	Religion	Muslimsk
Religion	Muslim	Religiøs
Religiøs	Religiøs	Fundamentalistiske
Moskeen	Islamofobi	Islamsk
Hadith	Muhammeds	Sharia
Koranens	Jødedom	Muhammeds
Islams	Sekulær	Jihad
Lovskolene	Profeten	Ekstremisme
Muslimske	Hadithene	Islamisme
Imam	Fundamentalist	Sekulær
Profeten	Fundamentalisme	Ekstremist
Omskjærer	Fatwa	Islamist
Muslimenes	Islamfobi	Islamistisk
Islamisering	Imamenes	Hadith
Muhammed	Ayaan	Profetens
Allah	Hadith	Ateist
Fundamentalistiske	Skriftlærde	Allah
Ahadith	Religionene	Ateisme
Muhammads	Muslimsk	Profeten
Omskjæring	Koranvers	Ikkemuslimer

Omtalen av hijab

2000	2008	2017
Konvertitt	Hodeplagget	Hijaben
Skautet	Politiuniformen	Hodeplagget
Livssynsfrihet	Keltoum Missoum	Faten Mahdi
Hadith	Hijaben	Hodeplagg
Kvinneperspektivet	Hodeplagg	Niqab
Islam	Uniformsreglement	Kvinneundertrykkende
Bukhari	Politikvinner	Burka
Lovskolene	Hijaber	Barnehijab
Koranens	Rukshana Begum	Nikab
Omskjærer	Uniformen	Nikaben
Religion	Verdimessig	Hijab
Raraoniske	Jay Ganapati	Turban
Moskeen	Uniformsreglementet	Hajaba
Profetens	Turban	Hijaben
Muhammads	Politiuniform	Hidsjab
Imamens	Skautet	Hijaber
Tvangsgiftes	Chador	Motepress
Religiøs	Niqab	Hijabkledd
Muslimsk	Politi høgskolen	Islam
Mullahene	Islamisering	Koranen
Kvinnediskrimineringen	Hodetørkle	Muslimsk
	Opptakskontoret	Miniskjørt
	Sjal	Hijabdebatt

Vedlegg 6 – kvantitativ analyse

Utvikling i begrepsbruk – utfyllende lister

Omtalen av flyktninger

2000	2008	2017
Flyktningene	Flyktningene	Flyktningene
Flyktninger	Bosettes	Flyktninger
Bosettes	Høykommissær	Flyktningstrømmen
Asylsøker	Bosette	Flyktningenes
Asyl	UNHCR	Bosettes
Flyktningestatus	Integrerings og mangfoldsdirektoratet	Bosette
Utlendingsdirektoratet	Imdi	Asylsøker
Tilbakevendingsstøtte	Asylsøkerne	Flykninger
UDI	UNH	Nyankomne
Asylmottakene	Flyktningstrømmen	Flyktningestrøm
UNHCR	Asylsøker	Flyktningar
Asylsøkerne	Flykninger	Asylsøkerne
Oppholdstillatelse	Bosettingsordning	Enslig
Flyktningstrømmen	Flyktningeleir	UNHCR
Asylsøknad	Asylanter	Overføringsflyktninger
Integreringstilskuddet	Flyktningleirer	Flukt
Asylmyndigheter	Flyktningestrøm	Flyktinger
Kosovoflyktninger	Integreringstilskudd	Integrering
Beskyttelsesbehov	Flyktningleir	Familiegjenforente
Høykommissær	Fordrevne	Kvoteflyktninger
Familiegjenforening	Integrering	Flyktningane
Bosette	Introduksjonsprogram	Innvandrer
Kosovoalbanere	Overføringsflyktninger	Integrerings og mangfoldsdirektoratet

Omtalen av asylsøkere

2000	2008	2017
Utlendingsdirektoratet	Asyl	Asylsøknad
Asylsøknad	UDI	Enslig
Asylmottak	Utlendingsdirektoratet	UDI
UDI	Asylmottak	Beskyttelsesbehov
Asyl	Asylmottakene	Asyl
Asylmottakene	UDIs	Utlendingsdirektoratet
Asylsøknadene	Asylanter	Mindreårig
Oppholdstillatelse	Asylsøknad	Asylbarn
UDIs	Asylstrøm	Tvangsreturer
Mottakene	NOAS	Afghanere
Asylmottaket	Asylpolitikk	Asylmottakene
Flyktning	Asylsøkere	UDIs
Transittmottak	Asylsøknadene	Asylsøknadene
Asylpolitikk	Asylsøkernes	Rimelighetsvilkåret
Asylsøkeren	Oppholdstillatelse	Asylsøknaden
Utlendingsmyndighetene	Asylsøkeren	Internflukt
Mottaket	Asylmottaket	Oppholdstillatelser
Asylsak	Mottak	Asylbarna
Asylsøknaden	Mottaksplasser	Asylsøkeres
Utlendingsdirektoratets	Sylo Tarku	Asylsøkernes
Asylmyndigheter	Transittmottak	Asylpolitikk
Asylavhør	Beskyttelsesbehov	Returneres
Tilbakevendingsstøtte	Asylsøkerens	Asylanter

Vedlegg 6 - kvantitativ analyse

Utvikling i begrepsbruk – utfyllende lister

Omtalen av integrering

2000	2008	2017
Morsmåsoplæring	Integreringspolitikk	Integreringsarbeidet
Integreringsprosessen	Innvandrere	Integreringspolitikk
Norskopplæringen	Integrere	Integreringsarbeid
Minoritetsspråklige	Integreringsarbeidet	Integrerings
Integreringsarbeidet	Introduksjonsprogram	Integreringstiltak
Integreringspolitikken	Minoritet	Introduksjonsprogrammet
Norskopplæring	Innvandrerbefolkningen	Norskopplæring
Integrerings	Introduksjonsprogrammet	Inkludering
Innvandrerbefolkningen	Etnisk	Språkopplæring
Integreringspolitikk	Flerkulturell	Integreringa
Opplæringsplanen	Integreringsarbeid	Integrere
Integrere	Innvandrerkvinner	Integreringsdebatt
Introduksjonsprogram	Inkluderingsplan	Innvandrerkvinner
Innvandrere	Husflidsgruppa	Innvandrere
Foreldreveiledning	Innvandrerbakgrunn	Introduksjonsprogram
Brukerinnflytelse	Innvandrerer	Minoritetsbakgrunn
Integreres	Majoritetssamfunnet	Norskundervisning
Skolenivå	Integrerings	Integreringsprosessen
Assimilasjon	Integreringstiltak	Kulturell
Morsmålsundervisning	Innvandrergrupper	Innvandring
Overstatlig	Minoritetskvinner	Samfunnsfagopplæring
Integrasjon	Minoritetsbakgrunn	Innvandrings
Ressurssentra	Inkludering	Integreringsfeltet

Retriever

Retriever Norge
Langkaia 1
0101 Oslo

Ane Kathrine Strand
Medieanalytiker
Ane.strand@retriever.no

Guro Dahl Lindebjerg
Analysesjef
Guro.lindebjerg@retriever.no

Thomas Bjune
Sales Manager
Thomas.bjune@retriever.no